

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra bezpečnostních studií

Bezpečnostní politika Ruské federace v Evropě

Bakalářská práce

Security policy of the Russian Federation in Europe

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

PhDr. Štěpán STRNAD, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Jan MALÍŘ

PRAHA

2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Pardubicích, dne

Jan Malíř

Poděkování

Rád bych poděkoval PhDr. Štěpánu Strnadovi, Ph.D. za jeho odborné vedení, věcné připomínky a za jeho čas věnovaný této bakalářské práci. Dále bych chtěl poděkovat svým nejbližším, především své rodině a přítelkyni, za jejich ohleduplnost a podporu.

ANOTACE

Bakalářská práce je analýzou bezpečnostní politiky Ruské federace v Evropě od roku 2014 do roku 2021. K pochopení problematiky jsou v první části práce uvedené základní pojmy a geopolitický kontext. Ve druhé části práce je uveden rozbor bezpečnostně strategických dokumentů s důrazem na systém ruských vojenských doktrín a popis ruských vojenských aktivit na evropském kontinentu, primárně od anexe Krymu. Stěžejním tématem je komparace Vojenské doktríny Ruské federace z roku 2014 s uvedenými armádními manévry. Závěr práce je shrnutím poznatků a zhodnocení implikace vojenské doktríny, včetně zasazení do bezpečnostní kultury.

KLÍČOVÁ SLOVA

Bezpečnostní politika * Bezpečnost * Ruská federace * Strategie * Vojenská doktrína
* Mezinárodní politika * Geopolitika

ANNOTATION

The bachelor thesis is an analysis of the security policy of the Russian Federation in Europe from 2014 to 2021. To understand the issue, the first part of the work presents basic definitions and the geopolitical context. The second part of the work presents an analysis of security-strategic documents with an emphasis on the system of Russian military doctrines and a description of Russian military activities on the European continent, primarily since the annexation of Crimea. The main topic is comparison of the Military Doctrine of the Russian Federation from 2014 with the mentioned army manoeuvres. The conclusion of the work is a summary of findings and evaluation of the implications of military doctrine, including embedding in security culture.

KEYWORDS

Security Policy * Security * Russian Federation * Strategy * Military Doctrine
* International Politics * Geopolitics

Obsah

Seznam zkratk	7
Úvod	8
1. Vymezení pojmů, geopolitická analýza a ruská geopolitika	9
1.1 Vojenskopolitická strategie.....	9
1.2 Bezpečnostní kultura.....	9
1.3 Hybridní hrozby a hybridní kampaně.....	10
1.4 Světová polarita a rovnováha moci	10
1.5. Komparativní metoda	11
1.6 Geopolitický vektor	11
1.7 Geopolitické ohnisko	12
1.8 Geopolitická analýza v kontextu bezpečnosti a ruská geopolitika	12
2. Bezpečnostní politika Ruské federace	14
2.6 Bezpečnostní strategické dokumenty.....	14
2.7 Vojenská doktrína Ruské federace	16
2.7.1 Vojenská doktrína Ruské federace z roku 1993	16
2.7.2 Vojenská doktrína Ruské federace z roku 2000	17
2.7.3 Vojenská doktrína Ruské federace z roku 2010	20
2.7.4 Vojenská doktrína Ruské federace z roku 2014	22
2.8 Ruské vojenské aktivity v Evropě.....	27
2.3.1. Období od roku 2004 do roku 2013	27
2.3.2. Černomořský vektor od roku 2014 do roku 2021	29
2.3.3. Běloruský vektor od roku 2014 do roku 2021	36
2.3.4. Pobaltský vektor od roku 2014 do roku 2021.....	39
3. Implikace vojenské doktríny v letech 2014 až 2021	46
3.1. Strategie aktivní obrany	46
3.2. Vojenská politika vůči NATO	48

3.3. Modernizace ruských ozbrojených sil.....	53
Závěr.....	56
Seznam použité literatury	58

Seznam zkratk

EU – Evropská unie

NATO – Severoatlantická aliance

OBSE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

OSKB – Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti

OSN – Organizace spojených národů

WMD – Západní vojenský region Ministerstva obrany Ruské federace

Úvod

Od rozpadu Sovětského svazu Ruská federace stála před celou řadou výzev, mezi kterými byly i postoje k bezpečnostním otázkám. Ty se vyvíjely na základě celkového světového i vnitřního dění a v souvislosti s tím Ruská federace aktualizovala své bezpečnostně strategické dokumenty. Představitelé Ruské federace otevřeně hlásili návrat svých vlivových sfér před rozpadem Sovětského svazu a mnozí bezpečnostní analytici upozorňovali na ruskou silovou rétoriku a její vlivovou činnost.

Cílem této bakalářské práce bude komplexní analýza jednoho z nejzákladnějších dokumentů Ruské federace – vojenské doktríny. Pokusím se nalézt korelace s ruskými reálnými vojenskými manévry v Evropě od roku 2014 do roku 2021 a zhodnotit plnění vojenské doktríny. Bakalářskou práci rozdělím na dvě stěžejní části. První část bude teoreticko-metodologická, ve které nastíním celkový přístup k práci. Vymezím důležité pojmy pro pochopení popisované problematiky, uvedu teoretický kontext a představím, jaký účel má takovýto kontextuální rozbor.

Druhá kapitola se bude věnovat praktické části mé bakalářské práce. Na úvod představím bezpečnostní politiku Ruské federace, založenou na bezpečnostně strategických dokumentech. Klíčovými dokumenty budou Vojenské doktríny Ruské federace, které základním způsobem obsahově a vývojově popíšu. Následně se zaměřím na rozbor ruských vojenských aktivit v evropském prostoru od roku 2014 do roku 2021. Pro obě zmíněné kapitoly bude stěžejní jejich představení v celkovém historickém kontextu. Těžištěm praktické části bude zhodnocení plnění vojenské doktríny v komparaci s uvedenými ruskými vojenskými aktivitami.

V závěru shrnu výsledky vypracované bakalářské práce. Představím, v jakém souladu je vojenská doktrína s reálnou vojenskou politikou Ruské federace a vyhodnocení zasadím i do souvislostí s bezpečnostní kulturou.

Pro zpracování práce primárně využiji odborné publikace a analýzy expertů z bezpečnostně politických institutů a ústavů či výroční zprávy Vojenského zpravodajství. Klíčové pro mě budou oficiální politické dokumenty Ruské federace a jejich analýzy. Podpůrně uvedu i rétoriku jednotlivých státníků.

1. Vymezení pojmů, geopolitická analýza a ruská geopolitika

1.1 Vojenskopolitická strategie

Vojenskopolitická strategie je podstatou zahraniční politiky státu a označuje obecné zásady pro jakékoli užití ozbrojených sil v mezinárodní dimenzi k dosažení politických cílů. Základem vojenskopolitické strategie je implikace vojenské síly v zahraničně-bezpečnostních otázkách. Současné vojenskopolitické směry vycházejí ze schopností disponovat strategickými zbraněmi, což se promítá do bezpečnostních strategických dokumentů.¹

1.2 Bezpečnostní kultura

Bezpečnostní kultura označuje přístup k otázkám bezpečnosti. Ačkoli ji dělíme na vnitrostátní a mezinárodní, v této práci se budu věnovat výhradně mezinárodní dimenzi, v rámci které je potřeba rozdělit upřednostňované přístupy – vymezujeme zde militantní, či politický postoj, z pohledu přístupu k zahraničním aktérům unilateralistický, či multilateralistický postoj, z pohledu upřednostňovaných nástrojů preemptivní úderů, či preventivní působení a z pohledu hrozeb jejich věcné posuzování, či sekuritizaci.²

Sekuritizace je zároveň spojená s tzv. „novým realismem“ V. Putina³ a představuje vyhodnocování a označování bezpečnostních hrozeb (vojenských hrozeb v rámci vojenské doktríny). Podle bezpečnostní terminologie P. Zemana hrozby nemusejí ani existovat, aby mohly být sekuritizovány a prezentovány jako hrozby.⁴

¹ KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. 6. rev. vyd. Praha: Ekopress, 2021, s. 310. ISBN 978-80-87865-63-7.

² EICHLER, J.; TICHÝ, L. *USA a Ruská federace – komparace z pohledu bezpečnostní a strategické kultury* [online]. Praha: Ústav mezinárodních vztahů Praha, 2013, s. 32-33. [cit. 2023-02-16] ISBN-978-80-87558-16-4. Dostupné z: https://books.google.cz/books/about/USA_a_Rusk%C3%A1_federace.html?id=v32EBwAAQBAJ&redir_esc=y

³ EICHLER, J.; TICHÝ, L. *USA a Ruská federace – komparace z pohledu bezpečnostní a strategické kultury* [online]. Praha: Ústav mezinárodních vztahů Praha, 2013, s. 151. [cit. 2023-02-16] ISBN-978-80-87558-16-4. Dostupné z: https://books.google.cz/books/about/USA_a_Rusk%C3%A1_federace.html?id=v32EBwAAQBAJ&redir_esc=y

⁴ ZEMAN, P. *Česká bezpečnostní terminologie – Výklad základních pojmů*. [online]. Brno: Vydavatelství a nakladatelství Masarykova univerzita Brno, 2002, S. 100-101. [cit. 2023-02-16] ISBN 80-210-3037-2. Dostupné z: <https://www.zadani-seminarky.cz/studijni-material/ceska-bezpecnostni-terminologie-vyklad-zakladnich-pojmu/9571>

1.3 Hybridní hrozby a hybridní kampaně

Hybridní hrozby zastřešují hrozby z oblasti kyberprostoru, energetiky, surovinové a průmyslové bezpečnosti, působení cizí moci, terorismu a extrémismu a migrace. Hybridními hrozbami ovšem nerozumíme „běžné“ hrozby z těchto oblastí, nýbrž spíše metodu a způsob, kterým je konfrontace vedena. Jedná se o koordinovanou a komplexní kombinaci konvenčních a nekonvenčních prostředků, kterými lze vytvářet nátlak či podvratnou činnost. Ve smyslu vojenské dimenze se může jednat o demonstrování síly, vojenskou přítomnost či působení malých skrytých jednotek.

Specifikem hybridní kampaně je již zmiňovaná koordinace a kombinace. Její jednotlivé prvky samy o sobě nemusí působit rozvratně či nezákonně. Nebezpečí spočívá právě v seskládání prvků do hybridní kampaně. Jako další specifikum hybridních kampaní můžeme označit snahu nepřekročit práh, který by mezinárodní právo označilo za ozbrojenou agresi. Tzn. ačkoli může využít vojenských prostředků, přímé vojenské konfrontaci se bude vyhýbat.⁵

1.4 Světová polarita a rovnováha moci

V mezinárodní politice a v souladu s ruskou bezpečnostní politikou je klíčová struktura politického systému v globálním pojetí. Struktura určuje uspořádání světa podle mocenských center.⁶ V souvislosti se strukturou mezinárodní politiky rozlišujeme multipolární a bipolární rovnováhu moci, přičemž rovnováhu moci zde chápeme jako stav, kdy je moc jednoho aktéra vyvážena mocí druhých aktérů.⁷ Zvláštním systémem je unipolarita, v němž existuje jedno hegemonistické centrum moci.⁸

V rámci bipolárního světového systému je rovnováha moci rozložena mezi dvěma mocenskými centry. Může se jednat o státy či koalice, prostřednictvím

⁵ Co jsou hybridní hrozby. *Centrum proti hybridním hrozbám* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, c2022 [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/co-jsou-hybridni-hrozby.aspx>

⁶ KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. 6. rev. vyd. Praha: Ekopress, 2021, s. 169. ISBN 978-80-87865-63-7.

⁷ ZEMAN, P. *Česká bezpečnostní terminologie – Výklad základních pojmů*. [online]. Brno: Vydavatelství a nakladatelství Masarykova univerzita Brno, 2002, s. 47-49. [cit. 2023-02-16] ISBN 80-210-3037-2. Dostupné z: <https://www.zadani-seminarky.cz/studijni-material/ceska-bezpecnostni-terminologie-vyklad-zakladnich-pojmu/9571>

⁸ KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. 6. rev. vyd. Praha: Ekopress, 2021, s. 182. ISBN 978-80-87865-63-7.

kterých jednotlivé velmoci prosazují své zájmy. Naopak multipolární světový systém označuje rozložení moci mezi tři a více světové aktéry.⁹

1.5. Komparativní metoda

Cílem komparativní metody je odhalení podobností, respektive odlišností vzájemně srovnávaných jevů. Výsledkem komparativní metody je celkový kontextuální pohled na problematiku a verifikace či falzifikace předem určených hypotéz (např. zda vojenské aktivity Ruské federace byly v souladu s vojenskými doktrínami). Pro komparativní metodu je klíčový předmět komparace, cíl, posuzovaná kritéria a časové vymezení.¹⁰

1.6 Geopolitický vektor

Geopolitické vektory jsou přímkou mezi zahraničními mocenskými centry s interním centrem posuzovaného státu (tzv. jádrem). Jedná se o trajektorii moci, která se přelévá na druhou stranu a působí ve směru vektoru. Podstatné je, že geopolitické vektory fungují oboustranně. V souvislosti s geopolitickým vektorem chápeme moc jako jakoukoli společensko-politickou energii, které ve směru vektoru nebrání přírodní podmínky (např. rozsáhlá pohoří při potenciálním přechodu vojsk). Pokud takovéto nepříznivé přírodní podmínky existují, je vektor narušen.

Jádro ruských státních útvarů leželo vždy ve Východoevropské rovině (linie Petrohrad–Moskva–Jekatěrinburg). Celá oblast je velmi otevřená, včetně sousedních států na západ od Ruska. Geopolitická analýza tohoto regionu tak odhaluje přirozený vznik ruských vektorů v postsovětském území.¹¹ Pro účely této akademické práce jsem rozdělil ruské geopolitické vektory na:

1. Černomořský vektor
2. Běloruský vektor
3. Pobaltský vektor

⁹ KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. 6. rev. vyd. Praha: Ekopress, 2021, s. 176-179. ISBN 978-80-87865-63-7.

¹⁰ EICHLER, J.; TICHÝ, L. *USA a Ruská federace – komparace z pohledu bezpečnostní a strategické kultury* [online]. Praha: Ústav mezinárodních vztahů Praha, 2013, s. 23-25. [cit. 2023-03-05] ISBN-978-80-87558-16-4. Dostupné z: https://books.google.cz/books/about/USA_a_Rusk%C3%A1_federace.html?id=v32EBwAAQBAJ&redir_esc=y

¹¹ KREJČÍ, Oskar. *Ruské červené linie. !Argument* [online]. c2017 - 2023, 20.12.2021 [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://casopisargument.cz/?p=39755>

1.7 Geopolitické ohnisko

Geopolitické ohnisko označuje regiony, potažmo státy, jejichž poloha se protíná se strategickými ambicemi významných geostrategických hráčů (např. Ruská federace, ČLR). Jako takové jsou tyto státy potenciálně velmi zranitelné a mají předpoklady ke vzniku konfliktů. Největšími ohnisky jsou Ukrajina či Ázerbájdžán.¹²

1.8 Geopolitická analýza v kontextu bezpečnosti a ruská geopolitika

Podle M. Romancova je geopolitika teorií „*prostorového vztahu a historické příčinnosti a předmětem jejího zkoumání je mezinárodní systém jako celek.*“¹³ V případě rozboru klíčových geopolitických oblastí, jako jsou fyzicko-geografická poloha (např. přístup k moři apod.), ekonomicko-geografická poloha (hospodářské aktivity) a politicko-geografická poloha (celkový společenský vývoj), lze s určitou pravděpodobností vytvořit vztah mezi zkoumanými oblastmi a politikou státu (včetně zahraničně-bezpečnostní politiky). Z takovýchto geopolitických analýz se následně odvíjí geostrategie státu.¹⁴

V rané fázi vývoje se ruská geopolitika vyznačuje vnímáním Ruska jako dědice slavných impérií – Moskva jako Řím či Rusko jako byzantská říše (i v souvislosti s pravoslavím). Ačkoli se jedná o samotný počátek ruské geopolitiky, pohled na Ruskou federaci jako na nositele odkazu velkých říší existuje i dnes a je v různých podobách užíván ke sjednocení ruských obyvatel.

V 17. století se ve východní Evropě začala šířit myšlenka panslavismu (slovanská jednotnost), která zásadně utvářela ruskou geopolitiku. Podle N. J. Danilevského vychází panslavismus z logického vývoje evropských dějin, kdy spolu vzájemně soupeřili Slované a Germáni. Koncepce panslovanství počítá s vytvořením slovanského federativního útvaru, ve kterém bude mít Rusko dominantní postavení. Existence Ruska sama o sobě narušuje rovnováhu moci v Evropě a pro vyvážení je nezbytné sjednocení Slovanů, aby Rusko nebylo pouhou jednou velmocí na evropském území.

¹² KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. 6. rev. vyd. Praha: Ekopress, 2021, s. 555. ISBN 978-80-87865-63-7.

¹³ Waisová, Š. a kol. (2003). *Bezpečnost a strategie. Východiska – Stav – Perspektivy*. Pelhřimov: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. s. 76. ISBN 80-86473-46-5.

¹⁴ Waisová, Š. a kol. (2003). *Bezpečnost a strategie. Východiska – Stav – Perspektivy*. Pelhřimov: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. S. 77. ISBN 80-86473-46-5.

Na ruskou geopolitiku navázala i škola Euroasijství. Ta ruský region vnímá jako rozdílný od Evropy či Asie. Rusko prezentuje jako součást tzv. Euroasie, která je civilizačně zcela odlišný a je předurčena ke sjednocení civilizací a vytvoření celistvého státu. Euroasijství zároveň koreluje s myšlenkou soupeření Ruska a Západu. Odkazuje i na mongolskou říši, jež Euroasii předala vojenskou organizovanost.¹⁵

¹⁵ KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. 6. rev. vyd. Praha: Ekopress, 2021, s. 546-548. ISBN 978-80-87865-63-7.

2. Bezpečnostní politika Ruské federace

2.6 Bezpečnostní strategické dokumenty

Rozpad Sovětského svazu znamenal pro mladou Ruskou federaci celou řadu komplexních restrukturalizačních procesů, které byly také umocněny ekonomickým krachem a celkovým společenským chaosem. Bezpečnostní politika Ruské federace stála před celou řadou problémů, mezi kterými byl např. návrat mnoha vojáků z bývalých spojeneckých států či jaderná bezpečnost. Vzhledem k tomu, že ani neexistovaly řádné koncepční vojenskostrategické dokumenty, na které se dalo navázat (doktríny SSSR byly spíše politickoideologické), řídila se ruská bezpečnostní politika po rozpadu SSSR spíše duchem improvizace. Teprve až s koncem 20. století vznikla soustava bezpečnostních dokumentů, jejichž pilířem byly:

- Koncepce národní bezpečnosti Ruské federace¹⁶ (později Strategie národní bezpečnosti Ruské federace)¹⁷
- Koncepce zahraniční politiky Ruské federace
- Vojenská doktrína Ruské federace

První Koncepci národní bezpečnosti Ruské federace schválil na konci roku 1997 tehdejší prezident B. Jelcin.¹⁸ Základní problematikou koncepce bylo postavení Ruské federace ve světě, její národní zájmy, zajištění národní bezpečnosti a identifikace hrozeb pro národní bezpečnost. Jakožto výchozí dokument je tato koncepce poměrně dost obecná, leč některé hrozby národní bezpečnosti definuje poměrně přesně a konkrétně. Jako jednu z takových hrozeb vnímá i vnitřní strukturální problémy v rámci armádní reformy či rozšiřování NATO.

V reakci na ekonomickou krizi z roku 1998, rostoucí hrozbu vnitřního terorismu a rostoucí vnější hrozby (rozšiřování NATO či mezinárodní terorismus) se koncepce v roce 2000 dočkala aktualizace. Na základě této koncepce lze použít ozbrojené síly

¹⁶ GALATÍK, Vlastimil, Antonín KRÁSNÝ a Karel ZETOCHA, ed. *Vojenská strategie* [online] Praha: Ministerstvo obrany ČR – Prezentační a informační centrum, 2008. s. 147. [cit. 2023-01-06] ISBN 978-80-7278-475-2. Dostupné z: <https://adoc.pub/vojenska-strategie-univerzita-obrany-ustav-strategickych-stu.html>

¹⁷ KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. 6. rev. vyd. Praha: Ekopress, 2021, s. 318. ISBN 978-80-87865-63-7.

¹⁸ GALATÍK, Vlastimil, Antonín KRÁSNÝ a Karel ZETOCHA, ed. *Vojenská strategie* [online] Praha: Ministerstvo obrany ČR – Prezentační a informační centrum, 2008. s. 147. [cit. 2023-01-06] ISBN 978-80-7278-475-2. Dostupné z: <https://adoc.pub/vojenska-strategie-univerzita-obrany-ustav-strategickych-stu.html>

na území Ruské federace v souladu s její Ústavou – může se jednat o ohrožení životů či národní celistvosti. Tímto ustanovení se opírala ruská bezpečnostní politika při vojenských zásazích v Čečensku. Koncepce také nabízí ruským představitelům otevřenější prostor pro manipulaci s jadernými zbraněmi, jelikož jejich využití je v souladu s koncepcí i při odražení útoku vedeného konvenčními prostředky. Podle analytiků tak reflektuje stav ruských ozbrojených sil, které by konvenčními prostředky útok větších rozměrů pravděpodobně nezvládly odrazit. Přesto je nutné zdůraznit, že koncepce vnímá jaderné zbraně spíše jako prostředek k zadržení agrese. Zároveň deklaruje, že Rusko nepoužije ozbrojené síly k řešení vnitřních ani mezinárodních problémů jako první.¹⁹

Na Koncepci národní bezpečnosti navázala v roce 2015 Strategie národní bezpečnosti Ruské federace. Zdůrazňuje světovou stabilitu založenou na mezinárodním právu, přičemž vnímá OSN jako klíčového aktéra pro fungující stabilní systém. Podle strategie je důležitý vzájemný respekt, mezinárodní spolupráce a uznávání státní suverenity.²⁰ V roce 2021 V. Putin podepsal novou Strategii národní bezpečnosti Ruské federace²¹, jejíž nejvyšší prioritou jsou otázky bezpečnosti, kvality života a blahobytu ruských občanů.²²

Koncepce zahraniční politiky Ruské federace představuje základní směr ruské zahraniční politiky a její hlavní prioritou je ochrana zájmů jedince, společnosti a státu. Členěna je do čtyř základních částí, které se věnují zahraniční politice ve vztahu k současnému světu, jejímu vytváření a realizace, regionálním prioritám a prioritám při řešení globálních problémů.

¹⁹ GALATÍK, Vlastimil, Antonín KRÁSNÝ a Karel ZETOCHA, ed. *Vojenská strategie*. [online] Praha: Ministerstvo obrany ČR – Prezentační a informační centrum, 2008. s. 147–148. [cit. 2023-01-07] ISBN 978-80-7278-475-2. Dostupné z: <https://adoc.pub/vojenska-strategie-univerzita-obrany-ustav-strategickych-stu.html>

²⁰ KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. 6. rev. vyd. Praha: Ekopress, 2021, s. 318. ISBN 978-80-87865-63-7.

²¹ The President approved the National Security Strategy. President of Russia [online]. Gorki, Moscow Region: Presidential Executive Office, 2023, July 2, 2021 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <http://www.en.kremlin.ru/events/president/news/66098>

²² BUCHANAN, Elizabeth. Russia's 2021 National Security Strategy: Cool Change Forecasted for the Polar Regions. *The Royal United Services Institute* [online]. The Royal United Services Institute for Defence and Security Studies, c2023, 14 July 2021 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/russias-2021-national-security-strategy-cool-change-forecasted-polar-regions>

Jedna z priorit koncepce vychází z Primakovy doktríny – snaha o světový unipolární politický systém. Toho se má docílit na základě spolupráce a vytvoření partnerských vztahů se státy jako Čínská lidová republika, Írán či Indie. Zvláštností koncepce je, že touto spoluprací přímo přiznává multipolární politický systém.

Jako konkrétní hrozbu Rusko vnímá USA a rozšiřování NATO (reakce na americké dominantní postavení po rozpadu SSSR). Zároveň ale prosazuje nevojenská řešení mezinárodních konfliktů. Z toho vychází i ruská ochota k parafování odzbrojovacích smluv a dohod v oblasti konvenčních i jaderných zbraní. Mezinárodní vojenské/humanitární intervence shledává koncepce za ospravedlnitelné v případě schválení Radou bezpečnosti OSN.

V rámci kapitoly s regionálními prioritami se koncepce nevyjadřuje pouze k západním státům a Asii, ale zmiňuje také ruské priority v oblasti střední Evropy. Jejich ustanovení jsou ovšem až příliš obecná – např. zachování mezinárodních styků, překonání existujících krizových jevů či prohlubování spolupráce ve prospěch ruských zájmů.²³

2.7 Vojenská doktrína Ruské federace

Dalším základním bezpečnostním strategickým dokumentem je Vojenská doktrína Ruské federace. Celkový systém zahrnuje 4 vojenské doktríny – z roku 1993, z roku 2000, z roku 2010 a z roku 2014.

2.7.1 Vojenská doktrína Ruské federace z roku 1993

Po rozpadu Sovětského svazu došlo i k názorovému rozkolu uvnitř armádních struktur. Zatímco někteří armádní představitelé zůstali věrni tradičním sovětským vojenským doktrínám založeným na maximální kvantitě a síle oproti modernizaci, jiní prosazovali úplnou reformaci armády.²⁴ První vojenská doktrína Ruské federace tak vznikala ve stínu chaosu a tehdy ještě ne zcela funkčního právního prostředí,

²³ GALATÍK, Vlastimil, Antonín KRÁSNÝ a Karel ZETOCHA, ed. *Vojenská strategie* [online] Praha: Ministerstvo obrany ČR – Prezentační a informační centrum, 2008. s. 146-149. [cit. 2023-01-07] ISBN 978-80-7278-475-2. Dostupné z: <https://adoc.pub/vojenska-strategie-univerzita-obrany-ustav-strategickych-stu.html>

²⁴ PIETKIEWICZ, Dr. Michał. The Military Doctrine of the Russian Federation. Polish Political Science Yearbook [online]. 2018/09/30, 2018(3), 5-6 [cit. 2023-01-07]. ISSN 0208-7375. Dostupné z: doi:10.15804/pps2018314

o které by se opřela. Přesto byla vytvořena a 2. listopadu 1993 schválena Bezpečnostní radou Ruské federace.

Tato vojenská doktrína sloužila spíše jako základ pro novou vojenskou doktrínu z roku 2000, s jejímž vypracováním se počítalo po ustálení chaosu v postsovětském Rusku. Důležité ovšem bylo, že stanovila základ pro modernizaci ruské armády v období let 1993 až 2000, i přestože se ne vždy dařilo ji realizovat.

Ačkoli se jedná o novodobou vojenskou doktrínu, stále přebírá ideové myšlenky a je inspirována doktrínami z éry Sovětského svazu. Ruskou federaci se snaží představovat jako světovou velmoc bez jasně konkrétního nepřítele. Přesto ovšem přiznává ohrožení z nestability státu. Konkrétní hrozbu spatřuje v regionálních konfliktech ve svých teritoriálních územích²⁵ či jakýkoli „*pokus o násilné svržení ústavního pořádku nebo narušení fungování orgánů státní moci a kontroly*“.²⁶

Stejně tak jako předcházející sovětské doktríny, i tato doktrína je obranná. Zdůrazňuje řešení sporů nevojenskou silou a jaderné zbraně vnímá jako prostředek „odstrašení“.²⁷

2.7.2 Vojenská doktrína Ruské federace z roku 2000

25. dubna 2000 ruský prezident V. Putin schválil a uvedl v platnost novou Vojenskou doktrínu Ruské federace, která byla určena opět pro přechodné období budování demokracie, efektivní ekonomiky, mezinárodních vztahů, armády, ...

Ustanovení z této doktríny vznikala převážně jako reakce na situaci v Čečensku a rozšiřování NATO. Členěna je do tří částí – vojenskopolitická, vojenskostrategická a vojenskoekonomická. V rámci vojenskopolitické části již nenajdeme ustanovení o soupeření unipolárního a multipolárního světa.

²⁵ GALATÍK, Vlastimil, Antonín KRÁSNÝ a Karel ZETOCHA, ed. *Vojenská strategie* [online] Praha: Ministerstvo obrany ČR – Prezentační a informační centrum, 2008. s. 149-150. [cit. 2023-01-07] ISBN 978-80-7278-475-2. Dostupné z: <https://adoc.pub/vojenska-strategie-univerzita-obrany-ustav-strategickych-stu.html>

²⁶ PIETKIEWICZ, Dr. Michał. *The Military Doctrine of the Russian Federation*. Polish Political Science Yearbook [online]. 2018/09/30, 2018(3), 5-6 [cit. 2023-01-07]. ISSN 0208-7375. Dostupné z: doi:10.15804/ppsy2018314

²⁷ GALATÍK, Vlastimil, Antonín KRÁSNÝ a Karel ZETOCHA, ed. *Vojenská strategie* [online] Praha: Ministerstvo obrany ČR – Prezentační a informační centrum, 2008. s. 149-150. [cit. 2023-01-07] ISBN 978-80-7278-475-2. Dostupné z: <https://adoc.pub/vojenska-strategie-univerzita-obrany-ustav-strategickych-stu.html>

Doktrínou rezonují mezinárodní otázky spojené s Kosovem, Čečenskem a americkým systémem protiraketové obrany. Hrozba spojená s NATO a západním světem přetrvává (např. formou ruského vnímání nespravedlivé informační války, která je vedena západními zeměmi proti němu),²⁸ nicméně se objevují také nové hrozby spojené s terorismem, které shledávaly ruské autority za největší hrozbu spojenou s vnitřní bezpečností státu. V rámci boje proti terorismu Rusko jako zásadní vnímá snížení rizik v oblasti vzniku rozsáhlého konfliktu (včetně jaderného), tvorby a posilování regionálních mocenských center či stoupající extremismus a separatismus.²⁹

V rámci identifikace terorismu jako nevýznamnější hrozby pro ruskou státnost je potřeba na tehdejší svět nahlížet v kontextu. Na přelomu konce devadesátých let došlo k prohlubování mezinárodních vztahů i mezi Ruskou federací a západním světem. Na základě aktivní ruské mírové politiky a přetrvávající hrozby jaderných zbraní se stávala otevřená vojenská agrese proti Ruské federaci stále více a více nepravděpodobnou.

Zvláštností doktríny z roku 2000 je ustanovení o využití, respektive nevyužití jaderných zbraní proti zemi, která podepsala Smlouvu o nešíření jaderných zbraní (tzv. Non-Proliferation Treaty) a nemá ve svém arzenálu jadernou zbraň. Doktrína ovšem také opravňuje použít jadernou zbraň i proti takovéto zemi, v případě, že zaútočí na Ruskou federaci, ruské ozbrojené síly nebo na spojence Ruské federace. Dále i v případě, že daná země má za spojence stát disponující jadernými zbraněmi. Jedná se o velmi složité ustanovení, jež někteří analytici vykládají jako tichý nátlak na podepsání Smlouvy o nešíření jaderných zbraní a vzdání se jaderného arzenálu.³⁰

²⁸ GALATÍK, Vlastimil, Antonín KRÁSNÝ a Karel ZETOCHA, ed. *Vojenská strategie* [online] Praha: Ministerstvo obrany ČR – Prezentační a informační centrum, 2008. s. 150. [cit. 2023-01-07] ISBN 978-80-7278-475-2. Dostupné z: <https://adoc.pub/vojenska-strategie-univerzita-obrany-ustav-strategickych-stu.html>

²⁹ PIETKIEWICZ, Dr. Michał. The Military Doctrine of the Russian Federation. Polish Political Science Yearbook [online]. 2018/09/30, 2018(3), Str. 5 [cit. 2023-01-07]. ISSN 0208-7375. Dostupné z: doi:10.15804/ppsy2018314

³⁰ GALATÍK, Vlastimil, Antonín KRÁSNÝ a Karel ZETOCHA, ed. *Vojenská strategie* [online] Praha: Ministerstvo obrany ČR – Prezentační a informační centrum, 2008. s. 152. [cit. 2023-01-07] ISBN 978-80-7278-475-2. Dostupné z: <https://adoc.pub/vojenska-strategie-univerzita-obrany-ustav-strategickych-stu.html>

Obecně se Vojenská doktrína Ruské federace snaží aplikovat účinné politické, právní, organizační, technické a jiné mezinárodní záruky pro prevenci ozbrojených konfliktů a válek. Autoři doktríny se nechali slyšet, že „v moderní době je hrozba tradiční přímé vojenské agrese proti Ruské federaci a jejím spojencům snížena v důsledku pozitivních změn mezinárodní situace, ruské aktivní a mírumilovné zahraniční politiky, udržování schopné ruské armády a dostatečného odstrašení.“³¹

Ačkoli je tato doktrína z roku 2000 již plně výchozí z Koncepce národní bezpečnosti Ruské federace (doktrína z roku 1993 byla samostatným dokumentem, jelikož v té době koncepce národní bezpečnosti nebyla vytvořena) a lze se tak ve výkladu některých ustanovení o koncepci opřít, stále tato doktrína zůstává pro analytiku velmi nečitelnou. Často manipuluje s obraty jako „spojenec“ či „jiný útok“. Tyto pojmy ale nijak nedefinuje a poskytuje tak Ruské federaci poměrně velký prostor ve vojenském rozhodování. To potvrzuje např. i prohlášení bývalého ruského ministra obrany S. Ivanova, který v říjnu 2003 přiznal možnost preventivního použití síly, pokud to bude v zájmu Ruské federaci a jejích spojenců.³²

Realizaci doktríny jsme mohli přímo sledovat v konzistentní ruské armádní reformaci.³³ Během té nedošlo pouze k navýšení ozbrojených sil, přehodnocení bojového výcviku nebo modernizaci, ale byla navržena přímo celá koncepce nové strategické domény ozbrojených sil, která zahrnovala např. rozvoj raketových vojsk a jejich systémů. Vytvořeny byly nové speciální protiteroristické síly a změnil se i přístup ke strategickému a operačnímu velení. Tyto dlouhodobé vojenské reformy vyvrcholily v tzv. Serdjukovu reformu (podle tehdejšího ministra obrany) v roce 2008,

³¹ PIETKIEWICZ, Dr. Michał. The Military Doctrine of the Russian Federation. *Polish Political Science Yearbook* [online]. 2018/09/30, 2018(3), s. 7 [cit. 2023-01-07]. ISSN 0208-7375. Dostupné z: doi:10.15804/ppsy2018314

³² GALATÍK, Vlastimil, Antonín KRÁSNÝ a Karel ZETOCHA, ed. *Vojenská strategie* [online] Praha: Ministerstvo obrany ČR – Prezentační a informační centrum, 2008. s. 153-154. [cit. 2023-01-08] ISBN 978-80-7278-475-2. Dostupné z: <https://adoc.pub/vojenska-strategie-univerzita-obrany-ustav-strategickych-stu.html>

³³ GALATÍK, Vlastimil, Antonín KRÁSNÝ a Karel ZETOCHA, ed. *Vojenská strategie* [online] Praha: Ministerstvo obrany ČR – Prezentační a informační centrum, 2008. s. 154. [cit. 2023-01-08] ISBN 978-80-7278-475-2. Dostupné z: <https://adoc.pub/vojenska-strategie-univerzita-obrany-ustav-strategickych-stu.html>

kteřá změnila strukturní složení ozbrojených sil na brigádní nebo výrazným způsobem redukovala důstojnický sbor.³⁴

2.7.3 Vojenská doktrína Ruské federace z roku 2010

Tato doktrína vyšla v únoru roku 2010 (podpisem tehdejšího prezidenta D. Medveděva), ačkoli Rada bezpečnosti Ruské federace dostala za úkol vyvinout novou doktrínu již v červnu roku 2005. Po necelých 5 letech tedy přichází v platnost nový vojenskostrategický dokument určující směr ozbrojených sil Ruské federace na příští roky, a to těsně před bezpečnostní konferencí v Mnichově.³⁵

Jako nejvýznamnější vojenské nebezpečí Ruská federace vnímá rozšiřování NATO směrem na východ, které má být v rozporu s mezinárodními normami – konkrétně se má jednat o „přesun vojenské infrastruktury NATO do členských států blíže k hranicím Ruské federace, včetně rozšiřování bloku.“³⁶

V tomto ohledu doktrína rozlišuje rozdíl mezi „nebezpečím“ a „hrozbou“. „Nebezpečí“ je v prvním oddílu doktríny definováno jako situace, která má za určitých podmínek potenciál se rozvinout v hrozbu. Nejedná se tedy o situaci, která by *přímo* ohrožovala Ruskou federaci. Takovéto rozlišování pojmů je pro vojenskou doktrínu z roku 2010 zcela nové, oproti dřívějším doktrínám, kde vysvětlení pojmů absentovalo.³⁷

Touha spolupráce se západem je evidentní. V době, kdy doktrína vzniká, se stává Ruská federace velmi vlivným hráčem na ekonomickém poli díky vysokým cenám surovin. Vysoké ceny do ruské pokladnice napumpují takové množství peněz, že rozpočet Ruské federace končí v přebytku. Ruská federace se tak snaží posílit vztahy se státy z postsovětského prostoru, státy OSKB a státy Společenství nezávislých států. Otevřena je i spolupráci s USA a NATO v případě, pokud

³⁴ Military Reforms of the Russian Federation. Globalsecurity.org [online]. GlobalSecurity.org, c2000-2023 [cit. 2023-01-08]. Dostupné z: <https://www.globalsecurity.org/military/world/russia/military-reform.htm>

³⁵ GILES, Keir. The Military Doctrine of the Russian Federation 2010. *Research Review* [online]. Rome: Research Division – NATO Defense College, February 2010, s. 2 [cit. 2023-01-08]. Dostupné z: https://www.academia.edu/343489/The_Military_Doctrine_of_the_Russian_Federation_2010

³⁶ Vojenská doktrína Ruské federace z roku 2010 [online]. President of Russia, Presidential Executive Office, 2010 [cit. 2023-01-08]. Dostupné z: https://carnegieendowment.org/files/2010russia_military_doctrine.pdf

³⁷ GILES, Keir. The Military Doctrine of the Russian Federation 2010. *Research Review* [online]. Rome: Research Division – NATO Defense College, February 2010, s. 1 [cit. 2023-01-08]. Dostupné z: https://www.academia.edu/343489/The_Military_Doctrine_of_the_Russian_Federation_2010

to je v zájmu Ruské federace. Z tohoto přístupu je zřejmé, že Rusko se snaží o zachování svého statusu velmi vlivného státu, kterého po zvýšení cen nabylo.³⁸

Jako další vojenská nebezpečí shledává doktrína přítomnost cizích vojsk na území států sousedících s Ruskou federací či s jejími spojenci, včetně moří. Dále vývoj strategických protiraketových systémů a strategických konvenčních zbraňových systémů.

Překvapující je postoj k jaderným zbraním, o němž se obecně předpokládalo, že bude agresivnější. Oproti předchozí doktríně, která umožňovala využití jaderných zbraní při „*situacích kritických pro národní bezpečnost Ruské federace*“,³⁹ je toto ustanovení odvoláno a Ruská federace může jako první použít jaderné zbraně při situacích, „*kdy je samotná existence státu v ohrožení*“.⁴⁰ Ustanovení o nevyužití jaderných zbraní proti státům nedisponujícím jadernými zbraněmi bylo také vyloučeno. Nicméně celkový postoj k využití jaderných zbraní je detailně popsán v tajném dodatku⁴¹ „*Základy státní politiky v oblasti jaderného odstrašování do roku 2020.*“⁴²

Tato doktrína se stejně jako předešlá verze věnuje i reformaci armády. Některá ustanovení například přebírá zcela doslovně, a to i po velké armádní reformě z roku 2009, která proměnila ruské ozbrojené síly od mobilizačních k tzv. plné připravenosti. Příkladem může být 32. ustanovení z oddílu III.⁴³ „*Hlavním úkolem reorganizace a rozvoje ozbrojených sil a dalších jednotek je vytvořit strukturu, složení a pevnost v souladu s předpokládanými vojenskými hrozbami, s obsahem a charakterem*

³⁸ PIETKIEWICZ, Dr. Michał. The Military Doctrine of the Russian Federation. *Polish Political Science Yearbook* [online]. 2018/09/30, 2018(3), s. 7-8 [cit. 2023-01-07]. ISSN 0208-7375. Dostupné z: doi:10.15804/ppsy2018314

³⁹ GILES, Keir. The Military Doctrine of the Russian Federation 2010. *Research Review* [online]. Rome: Research Division – NATO Defense College, February 2010, s. 2 [cit. 2023-01-09]. Dostupné z: https://www.academia.edu/343489/The_Military_Doctrine_of_the_Russian_Federation_2010

⁴⁰ GILES, Keir. The Military Doctrine of the Russian Federation 2010. *Research Review* [online]. Rome: Research Division – NATO Defense College, February 2010, s. 2 [cit. 2023-01-09]. Dostupné z: https://www.academia.edu/343489/The_Military_Doctrine_of_the_Russian_Federation_2010

⁴¹ GILES, Keir. The Military Doctrine of the Russian Federation 2010. *Research Review* [online]. Rome: Research Division – NATO Defense College, February 2010, s. 2 [cit. 2023-01-09]. Dostupné z: https://www.academia.edu/343489/The_Military_Doctrine_of_the_Russian_Federation_2010

⁴² Dmitry Medvedev signed the Military Doctrine and the Principles of State Nuclear Deterrence Policy to 2020. *President of Russia* [online]. Gorki, Moscow Region: Presidential Executive Office, 2023, February 5, 2010 [cit. 2023-01-09]. Dostupné z: <http://www.en.kremlin.ru/events/president/news/6799>

⁴³ GILES, Keir. The Military Doctrine of the Russian Federation 2010. *Research Review* [online]. Rome: Research Division – NATO Defense College, February 2010, s. 2 [cit. 2023-01-09]. Dostupné z: https://www.academia.edu/343489/The_Military_Doctrine_of_the_Russian_Federation_2010

vojenských konfliktů a se současnými i dlouhodobými úkoly v období míru, v období přímé hrozby agrese a v době válečné, a také s politickými, socioekonomickými, demografickými a vojensko-technickými podmínkami a potenciálem Ruské federace.“⁴⁴

Tato doktrína se také do určité míry věnuje informační válce (která velmi výrazně zasahuje i do kybernetického prostředí), ovšem velmi stroze.⁴⁵ Zmiňuje vzrůstající roli informační války v současných ozbrojených konfliktech a ve vojenskoekonomické části určuje jako jeden z úkolů vybudování sil a prostředků pro informační válku.⁴⁶ Směr ruské bezpečnostní politiky v oblasti informační války tak stále definuje zastaralá doktrína informační bezpečnosti z roku 2000.⁴⁷

2.7.4 Vojenská doktrína Ruské federace z roku 2014

V souvislosti s událostmi z března roku 2014 (anexe Krymského poloostrova), bylo přijetí nové Vojenské doktríny Ruské federace poměrně dost očekávané. I přes tato očekávání ovšem po svém zveřejnění 26. prosince 2014 zprvu západní svět nějak nezaujalo. Při porovnání doktríny z roku 2010 a jejího nástupce z roku 2014 zjišťujeme, že se jedná na první pohled o velmi podobné dokumenty. Podstatou její aktualizace jsou ale drobné nuance, při jejichž zkoumání je zřejmé, jak markantním způsobem mění celé znění doktríny.⁴⁸

Již v prosinci 2014 na setkání rady Ministerstva obrany prohlásil ruský prezident V. Putin, že „naše vojenská doktrína se nemění, je známo, že má výhradně

⁴⁴ Vojenská doktrína Ruské federace z roku 2010 [online]. President of Russia, Presidential Executive Office, 2010 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: https://carnegieendowment.org/files/2010russia_military_doctrine.pdf

⁴⁵ GILES, Keir. The Military Doctrine of the Russian Federation 2010. Research Review [online]. Rome: Research Division – NATO Defense College, February 2010, s. 2 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: https://www.academia.edu/343489/The_Military_Doctrine_of_the_Russian_Federation_2010

⁴⁶ Vojenská doktrína Ruské federace z roku 2010 [online]. President of Russia, Presidential Executive Office, 2010 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: https://carnegieendowment.org/files/2010russia_military_doctrine.pdf

⁴⁷ GILES, Keir. The Military Doctrine of the Russian Federation 2010. Research Review [online]. Rome: Research Division – NATO Defense College, February 2010, s. 2 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: https://www.academia.edu/343489/The_Military_Doctrine_of_the_Russian_Federation_2010

⁴⁸ SINOVETS, Polina, RENZ, Bettina. Russia's 2014 Military Doctrine and beyond: threat perceptions, capabilities and ambitions. *Research Paper* [online]. Rome: Research Division – NATO Defense College, July 2015, s. 1-2 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: https://www.academia.edu/33158810/Russias_2014_Military_Doctrine_and_beyond_threat_perceptions_capabilities_and_ambitions

obranný charakter, ale svou bezpečnost budeme bránit důsledně a tvrdě.“⁴⁹ To znamená využití vojenské síly k odražení vojenské agrese proti Ruské federaci a jejím spojencům a k ochraně ruských občanů v zahraničí v souladu s mezinárodním právem. A to i za předpokladu, že Ruská federace nevyužije veškerých mírových řešení.⁵⁰ „Ochrana ruských občanů“ je v tomto případě velmi důležité ustanovení, jelikož Ruská federace může uplatňovat nárok na postsovětská území. A to v souvislosti s programy Ruské federace, během kterých se snaží usnadnit návrat rusky mluvících komunit v zahraničí.⁵¹ Podle některých se jedná o novou generaci hybridní hrozby pro sousední státy Ruské federace, jako je Ukrajina, Lotyšsko, Kazachstán, ale třeba i Moldavsko.⁵²

Stejně jako v předešlé doktríně, i zde se rozlišují vojenské „hrozby“ a vojenská „nebezpečí“.⁵³ Jako hlavní vojenská nebezpečí shledává doktrína jakékoli akce spojené s rozšiřováním NATO u hranic Ruské federace. S tím úzce souvisí „rozmístění (sestavení) vojenských kontingentů cizích států (skupin států) na území států sousedících s Ruskou federací a jeho spojenců a také v přilehlých vodách,“⁵⁴ které je doktrínou bráno také jako jedno z hlavních nebezpečí. Zde se snaží Ruská federace zcela otevřeně zvyšovat tlak na státy východní Evropy jako Ukrajina nebo Moldavsko a jasně deklaruje svůj postoj proti potenciálnímu členství těchto států v NATO.⁵⁵

⁴⁹ Russia's military doctrine remains defensive — Putin. TASS Russian news agency [online]. TASS, Russian news agency, 19 DEC 2014 [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <https://tass.com/russia/768153>

⁵⁰ PIETKIEWICZ, Dr. Michał. The Military Doctrine of the Russian Federation. *Polish Political Science Yearbook* [online]. 2018/09/30, 2018(3), s. 9 [cit. 2023-01-12]. ISSN 0208-7375. Dostupné z: doi:10.15804/pps2018314

⁵¹ ZUBACHEVA, KSENIA a NIKOLAY SHEVCHENKO. How to get Russian citizenship. *Russia Beyond* [online]. TV-Novosti, c2023, MAY 29 2020 [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <https://www.rbth.com/lifestyle/332259-how-to-get-russian-citizenship-passport>

⁵² PIETKIEWICZ, Dr. Michał. The Military Doctrine of the Russian Federation. *Polish Political Science Yearbook* [online]. 2018/09/30, 2018(3), s. 11 [cit. 2023-01-15]. ISSN 0208-7375. Dostupné z: doi:10.15804/pps2018314

⁵³ SINOVETS, Polina, RENZ, Bettina. Russia's 2014 Military Doctrine and beyond: threat perceptions, capabilities and ambitions. *Research Paper* [online]. Rome: Research Division – NATO Defense College, July 2015, s. 1-2 [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: https://www.academia.edu/33158810/Russias_2014_Military_Doctrine_and_beyond_threat_perceptions_capabilities_and_ambitions

⁵⁴ Vojenská doktrína Ruské federace z roku 2014 [online]. President of Russia, Presidential Executive Office, 2014 [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: <http://kremlin.ru/acts/news/47334>

⁵⁵ PIETKIEWICZ, Dr. Michał. The Military Doctrine of the Russian Federation. *Polish Political Science Yearbook* [online]. 2018/09/30, 2018(3), s. 10 [cit. 2023-01-12]. ISSN 0208-7375. Dostupné z: doi:10.15804/pps2018314

Důležitou změnou oproti verzi z roku 2010 je nepřijatelnost kooperace s NATO za účelem posílení kolektivní bezpečnosti. V rámci kooperace je NATO zmiňováno pouze jako potenciální partner pro rovnocenný dialog. To můžeme chápat tak, že Ruská federace opouští od jakékoli snahy spolupracovat s NATO a západním světem. Oproti tomu se zdá, že vyhledává alternativní partnery pro mezinárodní spolupráci, a to na druhé straně polokoule. V rámci kooperace doktrína zmiňuje význam prohlubování vztahů s partnery v Šanghajské organizaci pro spolupráci nebo v OSKB.⁵⁶

Pro Ruskou federaci se v roce 2014 stal válečný konflikt realitou, což do velké míry reflektuje i nová vojenská doktrína. Podle Moskvy je konflikt na Ukrajině odrazem zesilování globálního soupeření – a to i v oblasti hodnot.⁵⁷ V tomto prostředí je pro Ruskou federaci zcela klíčové zdůraznění vnitřních nebezpečí pro národní bezpečnost. Mezi ně patří „*destabilizace vnitřní politické a sociální situace v zemi*“, „*činnost teroristických organizací a jednotlivců směřující k narušení suverenity*“ nebo „*mezietnické a sociální napětí, extremismus.*“⁵⁸

Poměrně velkou měrou se doktrína věnuje i informační válce⁵⁹, kterou shledává i jako jednu z vnitřních hrozeb – konkrétněji „*činnosti týkající se dopadu informací na obyvatele, především na mladé občany země, která má narušit historické, duchovní a vlastenecké tradice v oblasti obrany vlasti.*“⁶⁰

Z rozšíření doktríny o vnitřní nebezpečí lze číst obavu Ruské federace ze zásahu západních států, respektive západních zpravodajských služeb, do vnitřních

⁵⁶ SINOVETS, Polina, RENZ, Bettina. Russia's 2014 Military Doctrine and beyond: threat perceptions, capabilities and ambitions. *Research Paper* [online]. Rome: Research Division – NATO Defense College, July 2015, s. 1-2 [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: https://www.academia.edu/33158810/Russias_2014_Military_Doctrine_and_beyond_threat_perceptions_capabilities_and_ambitions

⁵⁷ TRENIN, Dmitri. 2014: Russia's New Military Doctrine Tells It All. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. Carnegie Endowment for International Peace, c2023, 29.12.2014 [cit. 2023-01-13]. Dostupné z: <https://carnegie-moscow.org/commentary/57607>

⁵⁸ Vojenská doktrína Ruské federace z roku 2014 [online]. President of Russia, Presidential Executive Office, 2014 [cit. 2023-01-13]. Dostupné z: <http://kremlin.ru/acts/news/47334>

⁵⁹ TRENIN, Dmitri. 2014: Russia's New Military Doctrine Tells It All. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. Carnegie Endowment for International Peace, c2023, 29.12.2014 [cit. 2023-01-13]. Dostupné z: <https://carnegie-moscow.org/commentary/57607>

⁶⁰ Vojenská doktrína Ruské federace z roku 2014 [online]. President of Russia, Presidential Executive Office, 2014 [cit. 2023-01-13]. Dostupné z: <http://kremlin.ru/acts/news/47334>

záležitostí. Doktrína poměrně jasně deklaruje, jaký vliv mohou mít vnitřní hrozby pro stabilitu společnosti, včetně hrozeb v rámci informačního prostředí.

Zvláštností je realizace konceptu „globálního úderu“, který tato doktrína zmiňuje ve vojenských nebezpečích vůbec poprvé. V souvislosti s tím se zaměřuje i na nutnost prevence před takovým konceptem a zdůrazňuje význam zastrašení strategickými konvenčními zbraněmi – zastrašování konvenčními zbraněmi není pro vojenskou doktrínu nic nového. A ačkoli je rozporuplné, zda by mohla Ruská federace v konvenčním zastrašování konkurovat modernějším armádám NATO, je v souvislosti s konceptem „globálního úderu“ zcela zřejmé, že Ruská federace má ambici rozvíjet tuto vojenskou oblast i nadále a zřejmě i intenzivněji. A to i ve světle pokračujících rozsáhlých modernizací těchto systémů.⁶¹

Jako nové vojenské vnější nebezpečí deklaruje doktrína *„použití vojenské síly na území států sousedících s Ruskou federací a jejich spojenců, v rozporu s Chartou Organizace spojených národů (OSN) a jinými normami mezinárodního práva.“* Toto nové ustanovení můžeme chápat jako reakci na vojenskou intervenci v Libyi pod záštitou OSN, kterou Ruská federace jako stálý člen Rady bezpečnosti OSN odsuzovala. Tím Ruská federace odpovídá na zvýšené riziko intervence Spojených států (či přímo NATO) proti Islámskému státu, případně na vstup vojenského kontingentu NATO na území Ukrajiny/jiného sousedícího státu.

Nebezpečí šíření terorismu bylo komplexně pojato jako *„hrozba teroristických útoků s použitím radioaktivních a toxických chemikálií“*.⁶² Doktrína také zcela poprvé zmiňuje nadnárodní kriminální organizace a jejich působení v oblasti nelegálního obchodu se zbraněmi a drogami. Za tímto společným bodem je pravděpodobně vývoj situace v Afganistánu (po stažení amerických jednotek) či zvyšující se napětí v kavkazském regionu.

Obecně se předpokládalo, že nová ruská doktrína bude jasně definovat původ hrozeb. To se ovšem nestalo a opět se jedná o velmi obecný dokument. Z toho

⁶¹ SINOVETS, Polina, RENZ, Bettina. Russia's 2014 Military Doctrine and beyond: threat perceptions, capabilities and ambitions. *Research Paper* [online]. Rome: Research Division – NATO Defense College, July 2015, s. 2 [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: https://www.academia.edu/33158810/Russias_2014_Military_Doctrine_and_beyond_threat_perceptions_capabilities_and_ambitions

⁶² Vojenská doktrína Ruské federace z roku 2014 [online]. President of Russia, Presidential Executive Office, 2014 [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <http://kremlin.ru/acts/news/47334j>

můžeme vyčíst, že Ruská federace vnímá jako nepřátelská téměř veškerá mocenská centra ve světě.⁶³

⁶³ PIETKIEWICZ, Dr. Michał. The Military Doctrine of the Russian Federation. *Polish Political Science Yearbook* [online]. 2018/09/30, 2018(3), s. 9-11 [cit. 2023-01-15]. ISSN 0208-7375. Dostupné z: doi:10.15804/ppsy2018314

2.8 Ruské vojenské aktivity v Evropě

2.3.1. Období od roku 2004 do roku 2013

Z výročních zpráv Vojenského zpravodajství od začátku jeho působení v roce 2005 vyplývá zřejmý vzrůstající „zájem“ o vojenskou bezpečnostní situaci související s Ruskou federací. Na počátku tisíciletí jsou pro ruské ozbrojené síly zásadní převážně rozsáhlé reformy. Z důvodu neefektivní armády není ruská bezpečnostní politika schopná se účinně bránit proti nevojenským hrozbám, které jsou v té době pro Ruskou federaci jedněmi z nejzávažnějších.⁶⁴ Ještě v roce 2006 vyhodnotilo Vojenské zpravodajství regionální ozbrojené síly ve stavu, kdy „*může dojít ke snížení jejich bojových schopností v důsledku zastaralého arzenálu zbraní a techniky.*“⁶⁵ A to i přes poměrně vysoké navýšení finančních prostředků.⁶⁶

V průběhu roku 2007 se Ruské federaci společně s rozsáhlými reformami a komplexním rozvojem daří upevňovat svoji regionální pozici a směřuje k velmocenskému statusu. S tím souvisí i rozvoj jaderných zbraní a pokračující modernizace armády, resp. i její reorganizace na armádu ve stálé bojové připravenosti.⁶⁷ S postupným budováním pozice velmoci se mění i zahraniční politika Ruské federace vůči NATO a západu celkově. Jako velmi rizikové ve vývoji vztahů s Ruskou federací shledávají politické špičky nový americký protiraketový systém,⁶⁸ který Vojenská doktrína Ruské federace jasně deklaruje jako možné nebezpečí.⁶⁹

S vítězstvím V. Janukovyče v prezidentských volbách v roce 2010 dochází k přesměrování ukrajinské zahraniční politiky směrem k Ruské federaci.⁷⁰ V roce 2011 nadále pokračuje konzistentní rozvoj a modernizace ozbrojených sil. Ačkoli nejsou cíle vojenské reformy zcela naplňovány v souladu s reformními plány

⁶⁴ Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2005 [online]. Vojenské zpravodajství [cit. 2023-01-16]. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2005.pdf>

⁶⁵ Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2006 [online]. Vojenské zpravodajství [cit. 2023-01-16]. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2006.pdf>

⁶⁶ Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2006 [online]. Vojenské zpravodajství [cit. 2023-01-16]. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2006.pdf>

⁶⁷ Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2007 [online]. Vojenské zpravodajství [cit. 2023-01-16]. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2007.pdf>

⁶⁸ Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2008 [online]. Vojenské zpravodajství [cit. 2023-01-16]. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2008.pdf>

⁶⁹ Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2010 [online]. Vojenské zpravodajství [cit. 2023-01-16]. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2010.pdf>

⁷⁰ Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2010 [online]. Vojenské zpravodajství [cit. 2023-01-16]. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2010.pdf>

(převážně z důvodu nedostatečných průmyslových kapacit a schopností), ruská armáda zaznamenává výraznou reorganizaci, během které vzniká kosmická obrana. Ve vojenské reformě se projevuje i navýšení obranného rozpočtu, který reaguje na vzrůstající nebezpečí ze strany NATO a USA – rozšiřování komplexu protiraketového systému v Evropě.⁷¹

V roce 2012 Ruská federace s ohledem na nenaplňování reformních cílů a v souvislosti s korupcí odvolává tehdejšího ministra obrany a velkou část vojenského vedení včetně náčelníka generálního štábu. Pro navýšení výrobního potenciálu se zahajuje program pro restrukturalizaci vojenského průmyslu.

Ruská federace také výrazně prohlubuje vojenskou spolupráci v rámci OSKB, ve které uplatňuje svůj zesilující vliv a na místo náčelníka společného štábu jednotek OSKB dosadí svého zástupce.⁷² S Běloruskem spolupracuje v oblasti systému protivzdušné obrany a velmi pružně využívá rozsáhlé politické krize, která v Bělorusku přetrvává. Ekonomické problémy donutí Bělorusko, aby se stalo zcela závislé na Ruské federaci v oblasti zajišťování vojenské bezpečnosti, respektive v ochraně vzdušného prostoru a zabezpečování vojenskými dodávkami.⁷³

Nadále pokračuje sblížování Ruské federace s Ukrajinou. To vyvrcholí v roce 2013, kdy se Ruské federaci daří ovlivnit vnitřní politické dění a Ukrajina v čele s proruským prezidentem V. Janukovyčem odvolává svůj zájem o proces sdružení s Evropskou unií.⁷⁴ To nakonec vyvolá velké občanské nepokoje, svržení Janukovyčovy vlády a následnou anexi Krymu v roce 2014.

⁷¹ Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2011 [online]. Vojenské zpravodajství [cit. 2023-01-16]. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2011.pdf>

⁷² Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2012 [online]. Vojenské zpravodajství [cit. 2023-01-16]. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2012.pdf>

⁷³ Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2013 [online]. Vojenské zpravodajství [cit. 2023-01-16]. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2013.pdf>

⁷⁴ Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2013 [online]. Vojenské zpravodajství [cit. 2023-01-16]. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2013.pdf>

2.3.2. Černomořský vektor od roku 2014 do roku 2021

Oblast Černého moře jako ohniska ruských vojenských aktivit je od anexe Krymského poloostrova ovlivňováno převážně konfliktem na Ukrajině. Od roku 2014 můžeme pozorovat navýšení vojenských lodí v Černém moři, včetně podmořských plavidel centralizujících se kolem globálních komunikačních kabelů. Kontradmirál amerických námořních sil k těmto několik let přetrvávajícím vojenským aktivitám v roce 2017 prohlásil: „*Pozorujeme ruskou podvodní aktivitu v blízkosti podmořských kabelů, čemuž nevěřím, že jsme někdy předtím pozorovali. Rusko se zjevně zajímá o NATO (infrastrukturu).*“⁷⁵

Důležitost černomořského vektoru dokazuje právě silná přítomnost ruské flotily a s tím spojené časté eskalace konfliktu. V průběhu let se Ruská federace zcela otevřeně snaží o blokádu Azovského moře a Kerčského průlivu, čímž by odřízla pro Ukrajinu kriticky důležitý přístav Mariupol. V souvislosti s blokádou dochází k řadě konfliktů mezi ruskou flotilou a ukrajinskými plavidly, která se pokouší blokádu proplout.

Prostřednictvím černomořské blokády se Ruská federace snaží mimo jiné o ekonomické vyčerpání Ukrajiny. Zároveň tím demonstruje svoji dominanci v oblasti. A to i státům NATO, které sdílejí pobřeží Černého moře. V souvislosti s tím došlo i například ke konfliktu mezi britskou válečnou lodí a ruskými bojovými letouny, které v blízkosti lodě manévrovaly. Konflikty samotné mohou mít také politický charakter, jelikož podle některých přispívaly k opětovnému získání popularity jak ukrajinského, tak i ruského prezidenta po ekonomické krizi.⁷⁶ To podporuje i tvrzení bezpečnostního analytika Petra Holého, který uvádí, že „*kdykoli se ve své kariéře pokusil (V. Putin) o nějaké vojenské dobrodružství s nejistým koncem, pokaždé se mu to povedlo a posílilo to jeho pozici.*“⁷⁷

Důležitým prvkem ruské hybridní války v oblasti Černého moře je výlučná ekonomická zóna, kterou ruské námořnictvo od roku 2015 ovládá. Navzdory úmluvám

⁷⁵ E. HOWARD, Glen a Matthew CZEKAJ, ed. *RUSSIA'S MILITARY STRATEGY AND DOCTRINE* [online]. Washington, DC: The Jamestown Foundation, February 2019. s. 43. [cit. 2023-01-17]. ISBN 978-0-9986660-1-3. Dostupné z: <https://jamestown.org/product/russias-military-strategy-and-doctrine/>

⁷⁶ Azovské moře: Nové ohnisko napětí v evropském okolí. *Ústav mezinárodních vztahů – Expertise to impact* [online]. Institute of international relations Prague, c2023, 5. 12. 2018 [cit. 2023-01-17]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/azovske-more-nove-ohnisko-napeti-v-evropskem-okoli>

⁷⁷ HOLÝ, Petr. In: *Válka na Ukrajině: kontext*. Praha: Gnóm! - Jakub Němeček, 2022, s. 24. ISBN 978-80-88299-21-9.

Ruská federace z této oblasti nelegálně těží suroviny, a to včetně zemního plynu. Jakýkoli vstup do této výlučné ekonomické zóny Ukrajiny ruská armáda nepřipouští a případné narušitele agresivně vyhání (i za použití zbraní).⁷⁸

Celkově řečeno, Ruská federace nejenže posílila svoji flotilu kvantitativně, ale také vybuďovala rozsáhlou vojenskou infrastrukturu napříč celý Černým mořem – to zahrnuje pobřežní protiraketové systémy, systémy pro radioelektronický boj nebo i komplexní vybudování obranné infrastruktury na Krymu. Ruský náčelník generálního štábu V. Gerasimov se v září roku 2016 nechal slyšet, že „turecké námořnictvo už se nemůže nadále nazývat pánem tohoto regionu“.⁷⁹ Černomořskou převahu využila Ruská federace i pro podporu Asadova režimu v Sýrii – zabezpečení dodávek pšenice a obilí do hladomorem postižené země. Kromě dovozu potravin uskutečnila Ruská federace z Krymského poloostrova skrze Černé moře také dodávky zbraní a jiného vojenského materiálu.⁸⁰

Černé moře je ohniskovou oblastí z důvodu geografické polohy. Pro Ruskou federaci jsou zcela zásadní dva regiony – Ukrajina a Gruzie. Skrze Černé moře má Rusko přístup ke strategickým pozicím jak vůči Ukrajině, tak i vůči přímořské Gruzii na Kavkaze.⁸¹ Krom toho je Azovské moře spojeno s Kaspickým mořem tzv. Volžsko-Donským průplavem. Ten umožňuje ruskému námořnictvu flexibilní přesuny a faktické ovládnutí (obklíčení) kavkazského regionu.⁸²

Ovšem ovládat Černé moře ještě neznamená mít volný přístup do Středomoří. Vstup je regulován skrze průlivy Bospor a Dardanely. Ty na základě mezinárodního práva patří Turecku, které musí veškerým civilním lodím umožnit proplutí. To se ale netýká vojenských lodí, jež může v praxi poměrně výrazně omezovat. Ruská

⁷⁸ E. HOWARD, Glen a Matthew CZEKAJ, ed. *RUSSIA'S MILITARY STRATEGY AND DOCTRINE* [online]. Washington, DC: The Jamestown Foundation, February 2019. s. 46. [cit. 2023-01-18]. ISBN 978-0-9986660-1-3. Dostupné z: <https://jamestown.org/product/russias-military-strategy-and-doctrine/>

⁷⁹ E. HOWARD, Glen a Matthew CZEKAJ, ed. *RUSSIA'S MILITARY STRATEGY AND DOCTRINE* [online]. Washington, DC: The Jamestown Foundation, February 2019. s. 46. [cit. 2023-01-18]. ISBN 978-0-9986660-1-3. Dostupné z: <https://jamestown.org/product/russias-military-strategy-and-doctrine/>

⁸⁰ COFFEY, Luke. Russia in the Black sea. *Middle East Institute* [online]. Washington D.C.: Middle East Institute, c2018, June 18, 2020 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mei.edu/publications/russia-black-sea>

⁸¹ STRONSKI, Paul. What is Russia doing in the Black sea? *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. Carnegie Endowment for International Peace, c2023, May 20, 2021. [cit. 2023-01-19]. Dostupné z: <https://carnegieendowment.org/2021/05/20/what-is-russia-doing-in-black-sea-pub-84549>

⁸² COFFEY, Luke. Russia in the Black sea. *Middle East Institute* [online]. Washington D.C.: Middle East Institute, c2018, June 18, 2020 [cit. 2023-01-19]. Dostupné z: <https://www.mei.edu/publications/russia-black-sea>

federace si tuto tureckou geopolitickou převahu uvědomuje, a i přes turecké členství v NATO se snaží o vybudování spolupráce a pouští se do komplikovaných diplomatických jednání. Ta zahrnují nabídky prodeje protivzdušné obrany, výstavbu jaderné elektrárny nebo například otevřenou podporu tureckého prezidenta R. Erdogana při pokusu o vojenský převrat v roce 2016. Rusko-turecké vztahy se rozvíjejí i díky výstavbě ropovodu TurkStream vedoucímu přes Turecko.⁸³

Na druhou stranu vytváří Ruská federace na Turecko tlak (spolu s nastíněnými hrozbami) v souvislosti s konfliktem v Sýrii.⁸⁴ V roce 2016 ruský ministr zahraničních věcí S. Lavrov prohlásil: „Obecně vzato je důležité, aby se naši turečtí sousedé hned přestali vměšovat do vnitřních záležitostí jiných států, ať už je to Irák nebo Sýrie. Existuje dostatek faktů a důkazů, že Turecko pokračuje v tomto vměšování a podporuje terorismus.“⁸⁵ I přes takováto prohlášení se v zásadě obě strany shodují na nutnosti deeskalace konfliktu v Sýrii. V souvislosti s Bidenovou politikou a s kritikou Evropské unie se Ruské federaci daří čím dál víc destabilizovat turecké vztahy se západem, což vede k orientaci Turecka právě na Rusko.⁸⁶

Ruská jaderná politika v oblasti Černého moře se od anexe Krymu značně vyvinula, nicméně podle analytiků se stále jedná o prostředek „jaderného odstrašování“. Na konci roku 2014 byl ruský ministr zahraničních věcí S. Lavrov tázán agenturou Interfax, zda budou jaderné zbraně přesunuty na Krym.⁸⁷ Jeho odpověď zněla: „Krym nebyl nejadernou zónou ve smyslu mezinárodního práva (...). Nyní se Krym stal součástí státu (Ruska), který vlastní takové zbraně v souladu se Smlouvou

⁸³ STRONSKI, Paul. What is Russia doing in the Black sea? *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. Carnegie Endowment for International Peace, c2023, May 20, 2021. [cit. 2023-01-19]. Dostupné z: <https://carnegieendowment.org/2021/05/20/what-is-russia-doing-in-black-sea-pub-84549>

⁸⁴ STRONSKI, Paul. What is Russia doing in the Black sea? *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. Carnegie Endowment for International Peace, c2023, May 20, 2021. [cit. 2023-01-19]. Dostupné z: <https://carnegieendowment.org/2021/05/20/what-is-russia-doing-in-black-sea-pub-84549>

⁸⁵ Turkey must stop meddling in other states' affairs, end support of terrorism, Russia says. *Reuters* [online]. Reuters, c2023, APRIL 4, 2016 [cit. 2023-01-19]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-russia-syria-turkey-idUSKCN0X10XT>

⁸⁶ STRONSKI, Paul. What is Russia doing in the Black sea? *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. Carnegie Endowment for International Peace, c2023, May 20, 2021. [cit. 2023-01-19]. Dostupné z: <https://carnegieendowment.org/2021/05/20/what-is-russia-doing-in-black-sea-pub-84549>

⁸⁷ E. HOWARD, Glen a Matthew CZEKAJ, ed. *RUSSIA'S MILITARY STRATEGY AND DOCTRINE* [online]. Washington, DC: The Jamestown Foundation, February 2019. s. 60. [cit. 2023-01-21]. ISBN 978-0-9986660-1-3. Dostupné z: <https://jamestown.org/product/russias-military-strategy-and-doctrine/>

o nešíření jaderných zbraní." ⁸⁸ Spekulace byly posíleny zprávami o renovování krymské jaderné základny. Ačkoli se ale jaderné zbraně s největší pravděpodobností na Krymu nachází, je potřeba zdůraznit, že ruský černomořský přístav Novorossijsk splňuje také předpoklady pro nakládání jaderných hlavic do lodí a ponorek. Kromě odstrašení neexistuje přímý důvod k přesunu jaderných zbraní na Krym.⁸⁹

Anexe Krymu není jediným zásahem ruských ozbrojených sil do konfliktu na Ukrajině. Údajně se ruských vojenských operacích na Ukrajině účastnilo 20 až 25 tisíc vojáků.⁹⁰ Kromě přímých střetů na jihovýchodě Ukrajiny využívá Ruská federace svých vojsk i k hybridní válce. Např. během povstání v Krematorsku obsadila skrytá skupina profesionálních ozbrojenců policejní stanici, aby ji vzápětí vydala proruským povstalcům. Důležitou strategií Moskvy je ve vztahu k Ukrajině mimo jiné i informační válka působící na ukrajinské obyvatelstvo.⁹¹

V rámci občanské války na Ukrajině mezi lety 2014–2021 je ruská role zcela zásadní. Podle Víta Beneše, výzkumného pracovníka z Ústavu mezinárodních vztahů, by separatisté nemohli ve svém boji s ukrajinskými ozbrojenými silami pokračovat, kdyby se jim nedostávalo vojenské podpory ze strany Ruské federace.⁹² Ruské jednotky navíc často manévrují u ukrajinských hranic. Tím ukrajinskou armádu udržují v pohotovosti a nutí ji, aby si udržela zálohy, které následně postrádá v bojích se separatisty na východě země.⁹³ Podle odhadů se v roce 2016 nacházelo na území

⁸⁸ LOIKO, Sergei L. Russia says it has a right to put nuclear weapons in Crimea. *Los Angeles Times* [online]. Los Angeles Times, c2023, DEC. 15, 2014 [cit. 2023-01-21]. Dostupné z: <https://www.latimes.com/world/europe/la-fg-russia-nuclear-crimea-20141215-story.html>

⁸⁹ E. HOWARD, Glen a Matthew CZEKAJ, ed. *RUSSIA'S MILITARY STRATEGY AND DOCTRINE* [online]. Washington, DC: The Jamestown Foundation, February 2019. s. 61. [cit. 2023-01-21]. ISBN 978-0-9986660-1-3. Dostupné z: <https://jamestown.org/product/russias-military-strategy-and-doctrine/>

⁹⁰ ZELENKA, Petr. Je konflikt na Ukrajině „hybridní válkou“? *Ústav mezinárodních vztahů – Expertise to impact* [online]. Institute of international relations Prague, c2023, 6. 11. 2014 [cit. 2023-01-21]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/je-konflikt-na-ukrajine-hybridni-vaalkou>

⁹¹ ZELENKA, Petr. Je konflikt na Ukrajině „hybridní válkou“? *Ústav mezinárodních vztahů – Expertise to impact* [online]. Institute of international relations Prague, c2023, 6. 11. 2014 [cit. 2023-01-21]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/je-konflikt-na-ukrajine-hybridni-vaalkou>

⁹² BENEŠ, Vít. Odehrává se na Ukrajině občanská válka? *Ústav mezinárodních vztahů – Expertise to impact* [online]. Institute of international relations Prague, c2023, 8. 12. 2014 [cit. 2023-01-21]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/odehrava-se-na-ukrajine-obcanska-vaalka>

⁹³ ZELENKA, Petr. Je konflikt na Ukrajině „hybridní válkou“? *Ústav mezinárodních vztahů – Expertise to impact* [online]. Institute of international relations Prague, c2023, 6. 11. 2014 [cit. 2023-01-21]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/je-konflikt-na-ukrajine-hybridni-vaalkou>

Donbasu 7000 ruských vojáků a přes 1000 kusů ruského vybavení.⁹⁴ Počty se ovšem stále měnily v důsledku nekontrolovaných hranic mezi Ruskou federací a východní Ukrajinou.

V souvislosti s ruskými vojenskými aktivitami v tomto regionu je nutné zmínit i oblast Moldavska. Po roce 2014 došlo k narušení diplomatického formátu 5+2 (Moldavsko, Ruská federace, Podněstří, Ukrajina, OBSE + EU a USA jako nezávislí pozorovatelé). Hrozilo, že se ukrajinský scénář přenese i na Podněstří, a Kišiněv začal vnímat ruskou vojenskou přítomnost jako vážnou hrozbu.⁹⁵

Vojenská přítomnost je v Moldavsku regulována mírovou smlouvou z roku 1992, která vznikla pod záštitou OSN a umožňuje dohled ruských ozbrojených sil v Podněstří na mír. Ačkoli některé ruské jednotky slouží pod kontrolní komisí jako mírové, jedná se o malou část z celkové vojenské přítomnosti v regionu. V roce 2016 se v Podněstří nacházela operační skupina ruských sil (OGRF), která byla tvořena dvěma prapory mechanizovaných sil (kolem 1500 vojáků) a praporem mírových sil (kolem 400 vojáků).⁹⁶

Od roku 2014 Kyjev neumožňuje ruským jednotkám transport přes ukrajinské území. Rotace tak musí probíhat letecky a ruští vojáci jsou transportováni skrze moldavské letiště v Kišiněvě, což Moldavsku umožňuje větší kontrolu ruských vojáků. V odpovědi na to ruské ozbrojené síly rekrutují obyvatele Podněstří s ruskými pasy, aby nemuselo docházet k rotaci mezi vojáky z Ruské federace.⁹⁷

Zatímco ruská vojenská přítomnost představuje „hard power“, je možná ještě důležitější role ruských politických a ekonomických vazeb na Moldavsko (včetně informační války), což nabízí „soft power“. Ta se zdála být účinnou i během prezidentských voleb v roce 2016, které vyhrál médii označovaný proruský kandidát

⁹⁴ DYNER, Anna Maria a Gaïdz MINASSIAN. *Russian military presence in the Eastern Partnership Countries* [online]. In: European Union, 04 July 2016 [cit. 2023-01-23]. ISBN 978-92-823-9901-9. Dostupné z: doi:10.2861/673368

⁹⁵ STRNAD, Vladislav. Podněstří: Hrozí další Ukrajina? *Ústav mezinárodních vztahů – Expertise to impact* [online]. Institute of international relations Prague, c2023, 6. 11. 2014 [cit. 2023-01-2]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/podnestri-hrozi-dalsi-ukrajina>

⁹⁶ DYNER, Anna Maria a Gaïdz MINASSIAN. *Russian military presence in the Eastern Partnership Countries* [online]. In: European Union, 04 July 2016 [cit. 2023-01-22]. ISBN 978-92-823-9901-9. Dostupné z: doi:10.2861/673368

⁹⁷ DYNER, Anna Maria a Gaïdz MINASSIAN. *Russian military presence in the Eastern Partnership Countries* [online]. In: European Union, 04 July 2016 [cit. 2023-01-22]. ISBN 978-92-823-9901-9. Dostupné z: doi:10.2861/673368

I. Dodon.⁹⁸ Milan Mikulecký, bývalý poradce na Ministerstvu obrany, považuje ruskou vojenskou intervenci (v podobném scénáři jako na Ukrajině v únoru 2022) za spíše nepravděpodobnou z důvodu špatných logistických podmínek. Naopak upozorňuje na ruskou pátou kolonu.⁹⁹

Na konci září roku 2020 probíhala v Podněstří neohlášená cvičení, která podle amerického Institutu pro studium války mohla souviset s prezidentskými volbami v Moldavsku. Mezi kandidáty byl stávající proruský prezident I. Dodon a proti němu prozápadně orientovaná bývalá premiérka M. Sanduová. Vojenská cvičení zřejmě měla snahu ovlivnit výsledek ve prospěch Ruské federace. Podle některých také mohlo být účelem cvičení vyvinout tlak na ukrajinského prezidenta V. Zelenského během mírových jednání.¹⁰⁰

I přes zvýšenou ruskou vojenskou aktivitu v Podněstří vyhrála prezidentské volby prozápadní M. Sanduová, která necelý měsíc po svém zvolení na tiskové konferenci prohlásila: „*J sme nezavislá země, která si nepřeje, aby na jejím území zůstávala cizí vojska.*“¹⁰¹ O dva dny později ji ve svém prohlášení podpořil i generální tajemník NATO J. Stoltenberg, který zároveň upozornil na možnou hrozbu spočívající v přítomnosti ruských jednotek na území Moldavska. „*Vidíme, jak Rusko rozmísťuje jednotky, které porušují mezinárodní právo, jak Rusko nelegálně anektovalo Krym, jak pokračuje v destabilizaci východní Ukrajiny, jak jsou ruské jednotky přítomny v regionech Gruzie a také v Moldavsku a v Podněstří.*“¹⁰²

⁹⁸ The Transnistrian Gambit: Russia in Moldova. In: *Harvard International Review* [online]. Harvard International Review, c2023, 01.MAY.2021 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://hir.harvard.edu/the-transnistrian-gambit-russia-in-moldova/>

⁹⁹ ŠVAMBERK, Alex a Milan MIKULECKÝ. Chystá si Rusko půdu pro taktický jaderný útok? Začínám se toho trochu bát, říká expert. In: *Novinky* [online]. Borgis, c2003-2023, 27. 4. 2022 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-chysta-si-rusko-pudu-pro-takticky-jaderny-utok-zacinam-se-toho-trosku-bat-rika-expert-40395155>

¹⁰⁰ BARROS, George. BELARUS WARNING UPDATE: MULTIPLE RUSSIAN MILITARY EXERCISES OCCURRING IN THE WESTERN MILITARY DISTRICT, BELARUS, AND MOLDOVA. In: *INSTITUTE FOR THE STUDY OF WAR* [online]. Washington, DC: THE INSTITUTE FOR THE STUDY OF WAR, c2007 – 2023, Sep 19, 2020 [cit. 2023-01-26]. Dostupné z: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/belarus-warning-update-multiple-russian-military-exercises-occurring-western-military>

¹⁰¹ Russia Defends 'Peacekeepers' the New Moldovan President Wants Out. In: *Polygraph.info* [online]. POLYGRAPH.info, 2023, December 07, 2020 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.polygraph.info/a/russia-defends-peacekeepers-the-new-moldovan-president-wants-out/6742701.html>

¹⁰² Russia Defends 'Peacekeepers' the New Moldovan President Wants Out. In: *Polygraph.info* [online]. POLYGRAPH.info, 2023, December 07, 2020 [cit. 2023-01-23]. Dostupné

S. Lavrov jakoukoli diskuzi na toto téma odmítl s odkazem, že to stěží pomůže vyřešit podněsterský problém. Zároveň dodal, že část ruských vojsk je vyčleněna, aby hlídala muniční sklady, které se nachází ve městě Cobasna a které jsou ve špatném stavu. Podle BBC se nakonec prezidentka M. Sanduová dohodla s Ruskou federací na spolupráci v kontrole zbrojení v Podněstří.¹⁰³

V roce 2021 během Valného shromáždění OSN v New Yorku prezidentka M. Sanduová opět zopakovala svou výzvu ke stažení ruských vojsk z Podněstří a vyžadovala také zničení munice v muničních skladech ve městě Cobasna. Moskva výzvu odmítla s argumentem, že by došlo k destabilizaci regionu.¹⁰⁴

z: <https://www.polygraph.info/a/russia-defends-peacekeepers-the-new-moldovan-president-wants-out/6742701.html>

¹⁰³ Russia Defends 'Peacekeepers' the New Moldovan President Wants Out.

In: *Polygraph.info* [online]. POLYGRAPH.info, 2023, December 07, 2020 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.polygraph.info/a/russia-defends-peacekeepers-the-new-moldovan-president-wants-out/6742701.html>

¹⁰⁴ At UN, Moldovan President Reiterates Call For Russian Troop Withdrawal. In: *Radio Free Europe/Radio Liberty* [online]. RFE/RL, c2023, September 22, 2021 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.rferl.org/a/moldova-russian-troop-withdrawal/31473470.html>

2.3.3. Běloruský vektor od roku 2014 do roku 2021

Vojenská spolupráce mezi Ruskou federací a Běloruskou republikou je upravena řadou bilaterálních dohod, mezi které patří mimo jiné Dohoda o rozvoji vojensko-technické spolupráce (2009) nebo Dohoda o společné vzdušné ochraně vnější hranice státu Unie a vytvoření společného regionálního systému protivzdušné obrany Běloruska a Ruské federace (2012).¹⁰⁵

Na stránkách běloruského ministerstva zahraničí můžeme najít o spolupráci s Ruskou federací následující: „*Bělorusko a Rusko vytvořily společné regionální vojenské síly, které fungují efektivně. Obě země koordinují své systémy protivzdušné obrany, provádějí společná vojenská cvičení a zvažují řadu otázek týkajících se operativního a bojového výcviku.*“¹⁰⁶

Budování systému protivzdušné obrany včetně společných cvičení probíhalo již před anexí Krymu, nicméně podle výroční zprávy Vojenského zpravodajství došlo s rokem 2014 k posílení leteckých prvků v rámci protivzdušného systému.¹⁰⁷ Velký význam hraje Bělorusko v pronajímání velkých vojenských zařízení Ruské federaci. Jedná se o radiolokační stanici v Haceviči (součást ruského systému včasného varování) a komunikační uzel pro jaderné ponorky nedaleko Minsku.¹⁰⁸

Jak lze odvodit z prohlášení běloruského ministerstva zahraničí, velkou roli ve vojenské spolupráci hrají společná vojenská cvičení. Kromě menších vojenských cvičení probíhají i rozsáhlá cvičení, do kterých se zapojují tisíce ruských a běloruských vojáků.¹⁰⁹ Mezinárodně sledovaná cvičení ZÁPAD jsou dlouhodobě kritizovaná za svou netransparentnost. Zatímco Ruská federace oznámila zapojení 13 000 mužů (maximální možný limit pro vojenská cvičení podle OBSE), odhady NATO hovoří

¹⁰⁵ DYNER, Anna Maria a Gaïdz MINASSIAN. *Russian military presence in the Eastern Partnership Countries* [online]. In: European Union, 04 July 2016 [cit. 2023-01-24]. ISBN 978-92-823-9901-9. Dostupné z: doi:10.2861/673368

¹⁰⁶ Belarus and Russia. In: *Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Belarus* [online]. Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Belarus, c2007 - 2020 [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://mfa.gov.by/en/bilateral/russia/>

¹⁰⁷ Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2014 [online]. Vojenské zpravodajství [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2014.pdf>

¹⁰⁸ DYNER, Anna Maria. The Importance of Foreign Military Bases for Russia. In: *Polish Institute of International Affairs* [online]. Polish Institute of International Affairs, 25.05.2020 [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: https://www.pism.pl/publications/The_Importance_of_Foreign_Military_Bases_for_Russia

¹⁰⁹ DYNER, Anna Maria a Gaïdz MINASSIAN. *Russian military presence in the Eastern Partnership Countries* [online]. In: European Union, 04 July 2016 [cit. 2023-01-24]. ISBN 978-92-823-9901-9. Dostupné z: doi:10.2861/673368

o cvičení, kterého se účastnilo až 100 000 vojáků.¹¹⁰ Generální tajemník NATO J. Stoltenberg v říjnu 2017 po zasedání rady NATO-Rusko prohlásil: „*Mnoho spojenců NATO poukázalo na skutečnost, že existuje rozpor mezi tím, co Rusko avizovalo před cvičením (...) a skutečným faktickým číslem a rozsahem cvičení.*“¹¹¹ Podle polské televize TVN 24 ale Bělorusko pozvalo na cvičení pozorovatele ze sousedních zemí, NATO, OBSE či OSN.¹¹²

Cvičení ZÁPAD probíhalo i v roce 2021 a simulovalo útok fiktivních států Nyaris, Pomoria a Polární republiky (označuje zřejmě pobaltské státy, Polsko a skandinávské státy) poté, co se jim nepodaří destabilizovat Bělorusko nevojenskými prostředky (pravděpodobně odkazující na ruská obvinění NATO z podpory protestů proti prezidentu A. Lukašenkovi). Kromě integrace běloruských jednotek do ruských ozbrojených sil bylo cílem cvičení i trvalé rozmístění ruských vojáků na základnách v Bělorusku.¹¹³

V roce 2020 probíhalo vojenské cvičení Kavkaz 2020 (zaměřené na Jižní vojenský region), přesto analytici pozorovali zvýšenou vojenskou aktivitu (v podobě vojenských cvičení) v západním vojenském regionu. Neohlášených cvičení se účastnily i běloruské jednotky a součástí toho byla zřejmě i cvičení specializovaná na kontrolu davu v Bělorusku. Prezident Běloruska A. Lukašenko spojil tato vojenská cvičení s „akutní situací“ ve své zemi.¹¹⁴ Rozsáhlá vojenská cvičení reagovala

¹¹⁰ MIKYSKOVÁ, Jitka. Rusko-běloruské manévry Západ 2017: obavy trvají. *Ústav mezinárodních vztahů – Expertise to impact* [online]. Institute of international relations Prague, c2023, 19. 9. 2017 [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/rusko-beloruske-manevry-zapad-2017-obavy-trvajj>

¹¹¹ Press point by the NATO Secretary General Jens Stoltenberg following the meeting of the NATO-Russia Council. In: *North Atlantic Treaty Organization* [online]. North Atlantic Treaty Organization, 26 Oct. 2017 [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_147976.htm

¹¹² MIKYSKOVÁ, Jitka. Rusko-běloruské manévry Západ 2017: obavy trvají. *Ústav mezinárodních vztahů – Expertise to impact* [online]. Institute of international relations Prague, c2023, 19. 9. 2017 [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/rusko-beloruske-manevry-zapad-2017-obavy-trvajj>

¹¹³ BARROS, George a Mason CLARK. RUSSIA'S ZAPAD-2021 EXERCISE. In: *INSTITUTE FOR THE STUDY OF WAR* [online]. Washington, DC: THE INSTITUTE FOR THE STUDY OF WAR, c2007 – 2023, Sep 17, 2021 [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://www.understandingwar.org/backgroundunder/russia%E2%80%99s-zapad-2021-exercise>

¹¹⁴ BARROS, George. BELARUS WARNING UPDATE: MULTIPLE RUSSIAN MILITARY EXERCISES OCCURRING IN THE WESTERN MILITARY DISTRICT, BELARUS, AND MOLDOVA. In: *INSTITUTE FOR THE STUDY OF WAR* [online]. Washington, DC: THE INSTITUTE FOR THE STUDY OF WAR, c2007 – 2023, Sep 19, 2020 [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://www.understandingwar.org/backgroundunder/belarus-warning-update-multiple-russian-military-exercises-occurring-western-military>

a destabilizaci Běloruska po protestech v souvislosti s prezidentskými volbami. Ruská federace tím ovšem opět prosazovala svoji vojenskou přítomnost v Bělorusku.¹¹⁵

Zprvu ovšem A. Lukašenko tvrdil, že Bělorusové žijí povětšinou „běžný život“ a protesty probíhají na přijatelné úrovni. K tak razantní změně rétoriky nedošlo po žádných výrazných aktivitách NATO ani po jakémkoli vyhrocení protestů proti běloruskému režimu. Dá se předpokládat, že tedy vycházela ze stále stupňujícího se tlaku Moskvy prosazující přítomnost ruských vojáků v Bělorusku.¹¹⁶

¹¹⁵ KAGAN, FREDERICK. Russian forces are now in Belarus. In: *The Hill* [online]. NEXSTAR MEDIA, c1998 - 2023 NEXSTAR MEDIA INC., 09/25/20 [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://thehill.com/opinion/international/518121-russian-forces-are-now-in-belarus/>

¹¹⁶ BARROS, George. Belarus Warning Update: Russian Force Deployment to Belarus is Likely Imminent. In: *INSTITUTE FOR THE STUDY OF WAR* [online]. Institute for the Study of War, 2018, September 17, 2020 [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://www.iswresearch.org/2020/09/belarus-warning-update-russian-force.html>

2.3.4. Pobaltský vektor od roku 2014 do roku 2021

Ruská role v oblasti Baltského moře je definována v Konceptci zahraniční politiky Ruské federace. Moskva si uvědomuje důležitost tohoto regionu a snaží se udržovat důvěru a stabilitu. Na druhé straně varuje před rozšiřováním NATO, na které je potřeba řádně reagovat.¹¹⁷

Baltské moře je součástí WMD, který je jedním z vojensky nejsilnějších. Ačkoli byly některé ruské jednotky nasazeny poblíž východní Ukrajiny v souvislosti s probíhajícím konfliktem na Ukrajině, velkou část vojenského regionu tvoří divize nasazené poblíž Baltského moře.

V případě ozbrojeného střetu s pobaltskými státy má ruská federace jasnou geografickou výhodu a i v době míru kapacitně převyšuje pobaltské ozbrojené síly posílené o vojenská uskupení NATO. Ruské západní divize by navíc mohly být během několika dní dodatečně posíleny o další velkou část živé síly (až 60 000 vojáků). V krátké době by tak Ruská federace mohla zaútočit na celý pobaltský region. Ruská výhoda spočívá také v Kaliningradské exklávě, která by umožňovala útok ze západního směru.¹¹⁸

Baltská flotila je v porovnání s ostatními spíše slabá, ovšem ruské námořnictvo zde může využít geografickou výhodu v kombinaci s pozemními silami poblíž Baltského moře (např. raketové systémy). Specifická salinita Baltského moře způsobuje časté zamrzání vody. Důsledkem toho je námořní doprava soustředěna hlavně do úzkých kanálů a celková trasa disponuje odbočkami způsobenými mnoha ostrovy v regionu, které jsou těžko prozkoumatelné. Takovéto podmínky jsou z důvodu možnosti flexibilního ukrytí pro případného agresora výhodné.

Armádní generál P. Pavel, který nastupoval do funkce předsedy vojenského výboru NATO, prohlásil, že by Ruská federace byla schopná během dvou dnů obsadit

¹¹⁷ E. HOWARD, Glen a Matthew CZEKAJ, ed. *RUSSIA'S MILITARY STRATEGY AND DOCTRINE* [online]. Washington, DC: The Jamestown Foundation, February 2019. s. 109. [cit. 2023-01-25]. ISBN 978-0-9986660-1-3. Dostupné z: <https://jamestown.org/product/russias-military-strategy-and-doctrine/>

¹¹⁸ BRAUSS, Heinrich a András RÁCZ. *Russia's Strategic Interests and Actions in the Baltic Region*. German Council on Foreign Relations [online]. Berlín: German Council on Foreign Relations, Jan 07, 2021 [cit. 2023-01-26]. Dostupné z: <https://dgap.org/en/research/publications/russias-strategic-interests-and-actions-baltic-region#2.2>

pobaltské státy.¹¹⁹ Polská koncepce obrany, publikovaná v červnu roku 2017, shledává Ruskou federaci jako reálnou hrozbu a píše, že „by Rusko mohlo podnítit regionální konflikt a zatáhnout do něj jednu nebo několik zemí NATO.“¹²⁰ Podle politologa M. Romancova je ale tento scénář spíše nepravděpodobný, jelikož něco takového se podařilo ruským silám pouze na Krymu, ale na východě Ukrajiny už se střetly s odporem. Útok na Pobaltí by tak zhoršil ruskou pozici.¹²¹

Region Baltského moře čelí celé řadě potenciálních hybridních hrozeb – nachází se zde plynovody nebo LNG terminál (který má baltské státy odříznout od závislosti na Ruské federaci). Na dně moře lze nalézt i komunikační kabely.¹²² Dalším (pro celou Evropu) významným energetickým prvkem v Baltském moři je plynovod Nord Stream 2, jehož realizaci měla na starosti ruská energetická společnost Gazprom. Podle mnoha analytiků se jednalo o „zbytečný projekt“, který se „nikdy nezaplatí“. Během vypracování projektu byla naopak zcela zřejmá snaha o dosažení geopolitických zájmů.¹²³

V důsledku značné vojenské přítomnosti obou stran (NATO i Ruské federace) dochází v Baltském moři k mnoha nebezpečným incidentům. V roce 2017 byl stíhací letoun NATO zahánán eskortním doprovodem letadla s ruským ministrem obrany.¹²⁴ O rok dříve se podle ruské soukromé televize nedaleko přístavu Gdaňsk údajně

¹¹⁹ Rusku by k obsazení Pobaltí stačily dva dny, říká Petr Pavel. *Aktuálně.cz* [online]. Economia, c1999 – 2023, 27. 5. 2015 [cit. 2023-01-31]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/rusku-by-k-obsazeni-pobalti-stacily-dva-dny-rika-petr-pavel/r~149ccf10047011e5b5ba0025900fea04/>

¹²⁰ The Defence Concept of the Republic of Poland [online]. MINISTRY OF NATIONAL DEFENCE, May 2017 [cit. 2023-01-26]. Dostupné z: <https://www.gov.pl/web/national-defence/defenceconcept-publication>

¹²¹ Hviždala, K. (2016). *Evropa, Rusko, teroristé a běženci*. Nakladatelství a vydavatelství MLADÁ FRONTA. S. 112. ISBN 978-80-204-4061-7

¹²² THOMAS, Matthew. Maritime Security Issues in the Baltic Sea Region. *Foreign Policy Research Institute* [online]. Foreign Policy Research Institute, c2000-2023, July 22, 2015 [cit. 2023-01-27]. Dostupné z: <https://www.fpri.org/article/2020/07/maritime-security-issues-in-the-baltic-sea-region/>

¹²³ ALDERSHOFF, Willem. Russian analysts: Nord Stream 2 is no commercial project. *The Financial Times* [online]. The Financial Times, 2023, NOVEMBER 30 2018 [cit. 2023-01-27]. Dostupné z: <https://www.ft.com/content/fc359642-e818-11e8-8a85-04b8afea6ea3>

¹²⁴ Incident nad Baltským mořem. Stíhačku NATO zahnal Suchoj od letadla ruského ministra obrany. *iROZHLAS – spolehlivé zprávy* [online]. Český rozhlas, c1997-2023, 21. června 2017 [cit. 2023-01-26]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/incident-nad-baltskym-morem-stihacku-nato-zahnal-suchoj-od-letadla-ruskeho_1706211158_pj

srazil polská ponorka s ruskou ponorkou. Varšava ovšem takovýto incident popřela.¹²⁵

K vypjetí vztahů došlo v roce 2014 v návaznosti na anexi Krymu. V Baltském moři probíhá tradiční vojenské námořní cvičení Baltops, kterého se účastnily země NATO, státy severní Evropy a pravidelně i Ruská federace. Od roku 2015 byla ruská účast vyloučena.¹²⁶ Vojenské manévry NATO během Baltops 2020 Moskva označila za hrozbu destabilizující region¹²⁷ a v odpovědi na to vyslala Baltskou flotilu, která celé cvičení monitorovala.¹²⁸

Velmi významnou roli ve WMD hraje Kaliningradská exkláva. Ta je silně militarizována a pro Ruskou federaci představuje páteřní strategické území v případě úderu na pobaltské státy a NATO. Kritický je zde i tzv. Suwalský koridor mezi Litvou a Polskem, který představuje pás oddělující Kaliningrad od Běloruska. V případě obsazení koridoru by Ruská federace odřízla pobaltské státy.¹²⁹

Militarizace Kaliningradu až do roku 2016 výrazně zaostávala oproti Krymu nebo Arktické oblasti. Důvodem mohly být rozsáhlé personální změny na nejvyšších vojenských postech, které se v červnu roku 2016 dotkly i velitele Baltské flotily V. Kravčuka a jejího vedení.¹³⁰ Jako důvod ministerstvo obrany uvedlo „závažné

¹²⁵ V Baltském moři se údajně srazil polská a ruská ponorka. *iROZHLAS – spolehlivé zprávy* [online]. Český rozhlas, c1997-2023, 28. dubna 2016 [cit. 2023-01-26]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/v-baltskem-mori-se-udajne-srazil-polska-a-ruska-ponorka_201604281523_kwinklerova

¹²⁶ Cvičení NATO v Baltu se účastní 17 zemí. Rusko mezi nimi letos chybí. *iROZHLAS – spolehlivé zprávy* [online]. Český rozhlas, c1997-2023, 7. června 2015 [cit. 2023-01-27]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/cviceni-nato-v-baltu-se-ucastni-17-zemi-rusko-mezi-nimi-letos-chybi_201506070152_mhornakova

¹²⁷ DVOŘÁK, Libor. Cvičení NATO v Baltském moři vnímá Rusko jako hrozbu. *iROZHLAS – spolehlivé zprávy* [online]. Český rozhlas, c1997-2023, 11. června 2020 [cit. 2023-01-28]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/komentare/nato-rusko-baltske-more-cviceni_2006111416_pj

¹²⁸ Baltic Fleet monitors Baltops 2020 exercise. *TASS Russian news agency* [online]. TASS, Russian news agency, 8 JUN 2020 [cit. 2023-01-28]. Dostupné z: <https://tass.com/defense/1165427>

¹²⁹ BRAUSS, Heinrich a András RÁCZ. Russia's Strategic Interests and Actions in the Baltic Region. German Council on Foreign Relations [online]. Berlín: German Council on Foreign Relations, Jan 07, 2021 [cit. 2023-01-28]. Dostupné z: <https://dgap.org/en/research/publications/russias-strategic-interests-and-actions-baltic-region#2.2>

¹³⁰ E. HOWARD, Glen a Matthew CZEKAJ, ed. *RUSSIA'S MILITARY STRATEGY AND DOCTRINE* [online]. Washington, DC: The Jamestown Foundation, February 2019. s. 129. [cit. 2023-01-30]. ISBN 978-0-9986660-1-3. Dostupné z: <https://jamestown.org/product/russias-military-strategy-and-doctrine/>

*nedostatky v organizaci bojové přípravy (...), jakož i zkreslené zprávy o skutečném stavu věcí.“*¹³¹

Od roku 2016 tedy probíhá rozsáhlé přezbrojení, ačkoli někteří experti se shodují, že výčet divizí, které ruská armáda na Kaliningradu prezentuje, jsou často kádrové a obsazeny by byly pouze v případě mobilizace.¹³²

Důležitým aspektem pobaltského vektoru jsou nezanedbatelné menšiny etnických Rusů žijících v Estonsku, Lotyšsku a Litvě. Trend ovšem ukazuje, že mladí etničtí Rusové přímo nesdílí myšlenky „ruského světa“ a většina Rusů v Pobaltí by podporovala odpor vůči Ruské federaci. Přesto je zde určitý potenciál verbování etnických Rusů pro ruské vojenské účely. Podobný scénář můžeme nalézt i v konfliktu na východní Ukrajině, na jehož začátku v roce 2014 podporovala separatistická hnutí asi třetina obyvatel v regionu. Většina obyvatel ovšem byla pasivní, čímž dala prostor malé organizované menšině podporované Ruskem.¹³³

Díky proruským politickým stranám a nevládním organizacím vytváří Ruská federace podmínky, za kterých může efektivně ovlivňovat dění v pobaltských státech. Igor Korotyenko, redaktor časopisu *Národní obrana*, v březnu 2016 prohlásil: *„My (Ruská federace) máme dostatek silných zdrojů, abychom mohli ovlivňovat Pobaltské země jak ekonomickými nástroji, tak prostřednictvím médií. V tomto ohledu bychom měli posílit naše informační a propagandistické aktivity k ovlivnění mediálního trhu států v Baltském moři, protože risk je zisk.“*¹³⁴

Informační válku využívá Ruská federace i jako prostředek pro destabilizaci přítomnosti NATO v regionu. Falešné zprávy označují vojáky NATO za násilníky,

¹³¹ Russian Defense Ministry dismisses Baltic Fleet commander, chief of staff. *TASS Russian news agency* [online]. TASS, Russian news agency, 29 JUN 2016 [cit. 2023-01-30]. Dostupné z: <https://tass.com/defense/885430>

¹³² E. HOWARD, Glen a Matthew CZEKAJ, ed. *RUSSIA'S MILITARY STRATEGY AND DOCTRINE* [online]. Washington, DC: The Jamestown Foundation, February 2019. s. 130. [cit. 2023-01-28]. ISBN 978-0-9986660-1-3. Dostupné z: <https://jamestown.org/product/russias-military-strategy-and-doctrine/>

¹³³ BRAUSS, Heinrich a András RÁCZ. *Russia's Strategic Interests and Actions in the Baltic Region*. German Council on Foreign Relations [online]. Berlín: German Council on Foreign Relations, Jan 07, 2021 [cit. 2023-01-28]. Dostupné z: <https://dgap.org/en/research/publications/russias-strategic-interests-and-actions-baltic-region#2.2>

¹³⁴ E. HOWARD, Glen a Matthew CZEKAJ, ed. *RUSSIA'S MILITARY STRATEGY AND DOCTRINE* [online]. Washington, DC: The Jamestown Foundation, February 2019. s. 115. [cit. 2023-01-28]. ISBN 978-0-9986660-1-3. Dostupné z: <https://jamestown.org/product/russias-military-strategy-and-doctrine/>

jako například fiktivní znásilnění 15leté dívky německy mluvícími vojáky v Litvě.¹³⁵ Armádní generál P. Pavel, tehdejší předseda vojenského výboru pro NATO, v rozhovoru pro Reuters v roce 2018 prohlásil: „*Je to zcela zřejmě falešná zpráva a věřím, že bychom měli očekávat víc takových zpráv. (...) Rusko není potěšeno z rozmístění jednotek NATO blízko jeho hranicím, takže pravděpodobně použije všechny legální prostředky, jako je propaganda, a pokusí se ovlivnit veřejné mínění proti rozmístění.*“¹³⁶

V červnu 2014 se konalo zasedání Rady NATO-Rusko. Během tohoto zasedání zřejmě nedošlo k žádnému výraznému pokroku. Ruská federace se označila za oběť západní provokace a pokračovala v agresivním postoji.¹³⁷ Ruské vojenské letouny často narušovaly vzdušný prostor pobaltských států. Jedním z nejvýraznějších incidentů narušení suverenity byl únos důstojníka estonské vnitřní bezpečnostní služby.¹³⁸

Důležitou roli v oblasti ruských vojenských aktivit v Baltském regionu hraje Bělorusko a jeho úzká vojenská spolupráce s Ruskou federací. V průběhu let je běloruská armáda posilována o ruské protivzdušné a raketové systémy, které potenciálně pokrývají i pobaltské území. V součinnosti s běloruským dělostřelectvem by mohly ruské ozbrojené síly plně ovládat Suwalský koridor.¹³⁹

I na základě výhodného geografického postavení Běloruska se Kreml snaží o vyvinutí co největšího tlaku na Minsk k prosazení své vojenské přítomnosti.

¹³⁵ E. HOWARD, Glen a Matthew CZEKAJ, ed. *RUSSIA'S MILITARY STRATEGY AND DOCTRINE* [online]. Washington, DC: The Jamestown Foundation, February 2019. s. 117. [cit. 2023-01-28]. ISBN 978-0-9986660-1-3. Dostupné z: <https://jamestown.org/product/russias-military-strategy-and-doctrine/>

¹³⁶ Top Nato General: Expect More Fake News From Russia. *NEWSWEEK* [online]. NEWSWEEK DIGITAL, c2023, 2/18/17 [cit. 2023-01-28]. Dostupné z: <https://www.newsweek.com/nato-general-fake-news-russia-558311>

¹³⁷ HOLCOMB, Franklin. RUSSIA IN EUROPE: APRIL 30, 2016. In: *INSTITUTE FOR THE STUDY OF WAR* [online]. Washington, DC: THE INSTITUTE FOR THE STUDY OF WAR, c2007 – 2023, Apr 30, 2016 [cit. 2023-01-29]. Dostupné z: <https://www.understandingwar.org/backgroundunder/russia-europe-april-30-2016>

¹³⁸ E. HOWARD, Glen a Matthew CZEKAJ, ed. *RUSSIA'S MILITARY STRATEGY AND DOCTRINE* [online]. Washington, DC: The Jamestown Foundation, February 2019. s. 117. [cit. 2023-01-29]. ISBN 978-0-9986660-1-3. Dostupné z: <https://jamestown.org/product/russias-military-strategy-and-doctrine/>

¹³⁹ BRAUSS, Heinrich a András RÁCZ. Russia's Strategic Interests and Actions in the Baltic Region. German Council on Foreign Relations [online]. Berlín: German Council on Foreign Relations, Jan 07, 2021 [cit. 2023-01-30]. Dostupné z: <https://dgap.org/en/research/publications/russias-strategic-interests-and-actions-baltic-region#2.2>

Po neplánovaných vojenských cvičeních v roce 2020, kterých pravděpodobně dosáhlo Rusko v návaznosti na slábnoucí Lukašenkův režim, se Kremlu systematicky daří integrovat ruské jednotky v Bělorusku. Podle expertů to může přispět k ruským hybridním kampaním vedeným proti NATO a jeho členům v Pobaltí.¹⁴⁰

Vztahy s Dánskem se výrazným způsobem zhoršily, a to hlavně v důsledku stoupající podpory členství v NATO a sankcí EU reagující na anexi Krymu.¹⁴¹ V roce 2015 Dánsko jednalo s NATO o připojení ke společnému protiraketovému systému. Ruský velvyslanec v Kodani to označil za protimírový akt, který poškodí dánské vztahy s Ruskem. Zároveň dodal, že „pokud se to stane, dánské válečné lodě budou terčem pro ruské jaderné rakety.“¹⁴² Podobnou politiku uplatňuje Ruská federace i směrem k Finsku a Švédsku. Moskva mnohokrát deklarovala svůj postoj k potenciálnímu rozšíření aliance, a to i přes přetrvávající neutralitu obou států po anexi Krymu.¹⁴³ Během návštěvy Finska v roce 2016 se ruský prezident V. Putin k členství vyjádřil následovně: „Co si myslíte, že v této situaci uděláme? Přesunuli jsme naše síly zpět (od finských hranic), 1500 km daleko. Necháme je tam?“¹⁴⁴

Vzhledem k dlouhé hranici s Ruskem se Finská republika snažila o udržení dobrých diplomatických vztahů. I přesto můžeme pozorovat některé hybridní kampaně namířené proti Finsku. Na přelomu let 2015 a 2016 umožnilo Rusko vstup uprchlíkům na společnou hranici, aby si mohli ve Finsku zažádat o azyl. Na začátku roku 2016 žádalo u finských hranic o azyl 1713 migrantů. Vzhledem k tomu, že se nejedná

¹⁴⁰ BARROS, George. BELARUS WARNING UPDATE: MULTIPLE RUSSIAN MILITARY EXERCISES OCCURRING IN THE WESTERN MILITARY DISTRICT, BELARUS, AND MOLDOVA. In: *INSTITUTE FOR THE STUDY OF WAR* [online]. Washington, DC: THE INSTITUTE FOR THE STUDY OF WAR, c2007 – 2023, Sep 19, 2020 [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/belarus-warning-update-multiple-russian-military-exercises-occurring-western-military>

¹⁴¹ E. HOWARD, Glen a Matthew CZEKAJ, ed. *RUSSIA'S MILITARY STRATEGY AND DOCTRINE* [online]. Washington, DC: The Jamestown Foundation, February 2019. s. 118. [cit. 2023-01-30]. ISBN 978-0-9986660-1-3. Dostupné z: <https://jamestown.org/product/russias-military-strategy-and-doctrine/>

¹⁴² Russia threatens to aim nuclear missiles at Denmark ships if it joins NATO shield. *Reuters* [online]. Reuters, c2023, MARCH 22, 2015 [cit. 2023-01-30]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-denmark-russia-idUSKBN0MI0ML20150322>

¹⁴³ E. HOWARD, Glen a Matthew CZEKAJ, ed. *RUSSIA'S MILITARY STRATEGY AND DOCTRINE* [online]. Washington, DC: The Jamestown Foundation, February 2019. s. 123-127. [cit. 2023-01-31]. ISBN 978-0-9986660-1-3. Dostupné z: <https://jamestown.org/product/russias-military-strategy-and-doctrine/>

¹⁴⁴ PONNIAH, Kevin. How pragmatic Finland deals with its Russian neighbour. *BBC News* [online]. BBC, c2023, 27 July 2017 [cit. 2023-01-31]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-40731415>

o nějak vysoké číslo, bylo cílem Ruské federace zřejmě otestovat schopnost Finska reagovat na nenadálou krizi. Zároveň tím chtěla Moskva dát najevo, že dobré diplomatické vztahy nejsou samozřejmostí a jejich případné narušení by mohlo být pro Finsko kritické. To naznačil představitel Ruské federace, který se během jednání s finskými diplomaty zmínil, že na území Ruska žije kolem 11 milionů cizinců.¹⁴⁵

¹⁴⁵ PYNNÖNIEMI, Katri a Sinikukka SAARI. Hybrid influence – lessons from Finland. *NATO Review* [online]. NATO REVIEW, 28 June 2017 [cit. 2023-01-31]. Dostupné z: <https://www.nato.int/docu/review/articles/2017/06/28/hybrid-influence-lessons-from-finland/index.html>

3. Implikace vojenské doktríny v letech 2014 až 2021

3.1. Strategie aktivní obrany

Ruská vojenská doktrína a z ní vycházející vojenská politika je „zaměřena na omezování a prevenci vojenských konfliktů (...) s cílem zajistit obranu a bezpečnost Ruské federace, jakož i zájmy jejích spojenců.“¹⁴⁶ Jedná se o vojenskou strategii, kterou nazýváme aktivní obranou. Představuje, jaké kroky by měla bezpečnostní politika Ruské federace vést, aby zabránila vzniku války (primárně v souvislosti se střetem s vojensky silnějším protivníkem). Zásady aktivní obrany se uplatňují v době vojensko-politické krize, kdy potenciální vojenské nebezpečí může eskalovat a vést ke konfliktu.¹⁴⁷ Ruský náčelník generálního štábu V. Gerasimov k tomu ve svém projevu na Ruské vojenské akademii v roce 2019 řekl: „Musíme jednat rychle, abychom zastavili nepřítele našimi preventivními opatřeními, rychle identifikovali jeho zranitelnost a vytvořili hrozbu nepřijatelného poškození.“¹⁴⁸

Strategii aktivní obrany ruská armáda implikuje mnoha kroky. Mezi takové kroky patří ukázky připravenosti, její nasazení, rozsáhlá cvičení a případně omezené preventivní údery konvenčními zbraněmi (preemptivní údery). Tyto kroky kladou vysoké požadavky na obecnou připravenost ruských ozbrojených sil, jejich aktivní nasazení a schopnosti rychlé reakce v celé šíři ruských zájmových oblastí.¹⁴⁹ Podle Vojenského zpravodajství vnímá Ruská federace ozbrojené síly jako jeden z prostředků, kterými může dosáhnout svých geostrategických cílů. Zároveň se ruské nejvyšší vojenské velení bude snažit o zesílení ruských schopností v oblasti

¹⁴⁶ Vojenská doktrína Ruské federace z roku 2014 [online]. President of Russia, Presidential Executive Office, 2014 [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <http://kremlin.ru/acts/news/47334>

¹⁴⁷ KOFMAN, Michael a Anya FINK. *RUSSIAN MILITARY STRATEGY: CORE TENETS AND OPERATIONAL CONCEPTS* [online]. CNA, 10/19/2021. s. 10-11. [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.cna.org/reports/2021/10/russian-military-strategy-core-tenets-and-concepts>

¹⁴⁸ Russian First Deputy Defense Minister Gerasimov: 'Our Response' Is Based On The 'Active Defense Strategy'; 'We Must Act Quickly' To 'Preempt The Enemy... Identify His Vulnerabilities, And Create Threats Of Unacceptable Damage To It'. *MEMRI | The Middle East Media Research Institute* [online]. The Middle East Media Research Institute, c1998-2023, March 14, 2019 [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.memri.org/reports/russian-first-deputy-defense-minister-gerasimov-our-response-based-active-defense-strategy>

¹⁴⁹ KOFMAN, Michael a Anya FINK. *RUSSIAN MILITARY STRATEGY: CORE TENETS AND OPERATIONAL CONCEPTS* [online]. CNA, 10/19/2021. s. 11. [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.cna.org/reports/2021/10/russian-military-strategy-core-tenets-and-concepts>

odstrašení, jelikož kromě případu ohrožení životních zájmů Moskva neusiluje o přímý ozbrojený konflikt s jinou politickou frakcí.¹⁵⁰

Z hlediska vojenské struktury je pro strategii aktivní obrany klíčová vojenská připravenost. Ta spočívá v budování armádních uskupení, která jsou trvale rozmístěna ve všech vojenských újezdech. Zcela zásadní je schopnost rychlého přesunu k ohnisku. Ke strukturalizaci armády, jež koreluje se strategií aktivní obrany, významně přispěla tzv. Serdjukova reforma z roku 2008. Po roce 2014 došlo k podpoře vojenských prostředků v Západním a Jižním vojenském regionu za účelem rychlejší reakce.¹⁵¹

V rámci posilování WMD je pro Ruskou federaci strategicky významné Bělorusko. Kromě již výše zmíněných vojenských systémů a zařízení, která se zde nachází, představuje běloruské území nárazníkovou zónu, která má pro Rusko silný geopolitický význam. Vojenský útok na Gruzii a Ukrajinu byl mimo jiné vyvolán prozápadní diplomacií, kterou zmíněné státy uplatňovaly. Během protestů v Bělorusku v roce 2020 hrozil pád prokremelského režimu a potenciální nasměrování Běloruska na západ. Na to Moskva zareagovala celou řadou opatření.

Krátce po politických jednáních s A. Lukašenkem¹⁵² řekl V. Putin v rozhovoru: „Prezident Běloruska oznámil, že je připraven zvážit možnost provedení ústavní reformy, přijetí nové ústavy, uspořádání nových voleb parlamentu a na základě toho prezidentské volby.“¹⁵³ Ústavní reformy A. Lukašenko prezentoval jako krok, kterým potlačí opozici, aby zabránil masovým protestům. Podle kritiků mají tyto reformy být v souladu se zájmy Ruské federace, která je prosazovala.¹⁵⁴

¹⁵⁰ Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2015 [online]. Vojenské zpravodajství [cit. 2023-01-16]. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zpráva-2015.pdf>

¹⁵¹ KOFMAN, Michael a Anya FINK. *RUSSIAN MILITARY STRATEGY: CORE TENETS AND OPERATIONAL CONCEPTS* [online]. CNA, 10/19/2021. s. 16-17. [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.cna.org/reports/2021/10/russian-military-strategy-core-tenets-and-concepts>

¹⁵² CARPENTER, Michael a Vlad KOBETS. What Russia Really Has in Mind for Belarus: And Why Western Leaders Must Act. *Foreign Affairs* [online]. Council on Foreign Relations, c2023, September 8, 2020 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: https://www.foreignaffairs.com/articles/europe/2020-09-08/what-russia-really-has-mind-belarus?check_logged_in=1

¹⁵³ Путин призвал Лукашенко считаться с мнением людей. *REFORM.by* [online]. REFORM.by, c2016-2023, 27.08.2020 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://reform.by/159304-putin-prizval-lukashenko-schitatsja-s-mneniem-ljudej>

¹⁵⁴ Belarus leader: change constitution to prevent opposition from taking power. Reuters [online]. Reuters, c2023, September 28, 2021 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/europe/belarus-leader-change-constitution-prevent-opposition-taking-power-2021-09-28/>

Kromě politických jednání došlo k prohloubení vojenské spolupráce, když A. Lukašenko požádal Moskvu o vojenskou pomoc. Ruská federace tím posílila svoji vojenskou přítomnost v Bělorusku a uspořádala řadu cvičení s běloruskou armádou. Význam cvičení spočívá i v udržování bojeschopnosti ruských i běloruských jednotek, včetně zdokonalování společné koordinace na taktické i strategické úrovni. Ruská armáda se také podílí i na samostatném výcviku běloruských vojáků, kteří se např. učí ruskému jazyku a téměř plně se integrují do systému ruských sil. Díky všem těmto prvkům vojenské spolupráce (včetně využívání vojenských základen v Bělorusku) se daří Kremlu velmi efektivně kontrolovat běloruské území.¹⁵⁵

3.2. Vojenská politika vůči NATO

V souladu s vojenskou doktrínou považuje vojenská politika Ruské federace za největší nebezpečí Severoatlantickou alianci, její rozšiřování a jakékoli aktivity s ní přímo spojené. Po anexi Krymu NATO ukončuje v dubnu 2014 veškerou spolupráci s Ruskou federací, nicméně souhlasí s bilaterálním jednáním mezi aliancí a Ruskem (tzv. Rada NATO-Rusko). Do konce roku 2021 proběhlo 10 takovýchto jednání (těsně před ruskou invazí na Ukrajinu se v lednu 2022 konalo 11. zasedání Rady NATO-Rusko).¹⁵⁶ Ačkoli ve vojenské doktríně z roku 2014 Ruská federace stále deklaruje NATO jako rovnocenného partnera pro dialog, v říjnu 2021 suspendovala svou diplomatickou misi při NATO a vyzvala alianci k ukončení veškerých aktivit v Moskvě (např. zavření kanceláře NATO v Moskvě).¹⁵⁷

K eliminaci nebezpečí ze Severoatlantické aliance provádí Ruská federace mnoho kroků. Vojenský útok na Gruzii v roce 2008 a na Ukrajinu v roce 2014 Moskva ospravedlňuje jako nezbytný pro prevenci šíření NATO směrem k ruským hranicím, což by vedlo k narušení geopolitické stability.¹⁵⁸ V březnu 2014 během projevu pro poslance Státní dumy V. Putin řekl: „Z Kyjeva jsme již slyšeli prohlášení o brzkém vstupu Ukrajiny do NATO. (...) Znamenalo by to, že námořnictvo NATO by bylo přímo

¹⁵⁵ DYNER, Anna Maria a Gaïdz MINASSIAN. *Russian military presence in the Eastern Partnership Countries* [online]. In: European Union, 04 July 2016 [cit. 2023-02-04]. ISBN 978-92-823-9901-9. Dostupné z: doi:10.2861/673368

¹⁵⁶ NATO-Russia Council. *NATO* [online]. North Atlantic Treaty Organization, 01 Sep. 2022 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_50091.htm

¹⁵⁷ Relations with Russia. *NATO* [online]. North Atlantic Treaty Organization, 14 Jul. 2022 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_50090.htm

¹⁵⁸ STRONSKI, Paul. What is Russia doing in the Black sea? *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. Carnegie Endowment for International Peace, c2023, May 20, 2021. [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://carnegieendowment.org/2021/05/20/what-is-russia-doing-in-black-sea-pub-84549>

v tomto městě (Sevastopolu) ruské vojenské slávy, a to by nevytvářelo iluzorní, ale naprosto reálnou hrozbu pro celé jižní Rusko. (...) NATO zůstává vojenskou aliancí a my jsme proti tomu, aby se vojenská aliance usadila přímo na našem dvorku nebo na našem historickém území.“¹⁵⁹

Podle expertů měl Kreml vytvořený tzv. projekt Novorusko, jehož cílem byla separace jihovýchodní části Ukrajiny s rusky mluvícím obyvatelstvem a vytvoření nezávislé republiky se silnými vazbami na Ruskou federaci. V únoru roku 2014 se ale tento plán zhroutil. Janukovyčův režim padl a v Charkově byl plán odmítnut. Moskva tak zahájila rozsáhlou hybridní kampaň, anektovala Krymský poloostrov a podobný scénář chtěla přenést i na ostatní oblasti plánovaného „Novoruska“.

Obecně panuje přesvědčení o tom, že „Novorusko“ bylo vojensko-politickým projektem, který měl zabránit rozšiřování aliance směrem na východ. Jednalo by se o záruku, že destabilizovaná Ukrajina s nefunkčním hospodářstvím (klíčový průmysl Ukrajiny by se nacházel na území Novoruska) nezíská status členského státu NATO. Ruská federace by se stala zcela dominantní silou v oblasti a kontrolovala by jihovýchodní blok aliance.¹⁶⁰

WMD je dlouhodobě nejvíce militarizovaný, a to z pohledu počtu bojové síly, její schopnosti a modernizace. Nejvyšší vojenské vedení tím reaguje na nebezpečí vystupující z NATO a celkového prozápadně orientovaného světa.¹⁶¹ Z analýz ruských vojenských cvičení vyplývá, že oproti přelomu století, kdy se ruské síly připravovaly hlavně na menší vojenské operace, od roku 2010 postupně svá cvičení přeorientovaly na ozbrojené konflikty velkého rozsahu – s největší pravděpodobností

¹⁵⁹ Address by President of the Russian Federation. *President of Russia* [online]. The Kremlin, Moscow: Presidential Executive Office, 2023, March 18, 2014 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <http://en.kremlin.ru/catalog/regions/CR/events/20603>

¹⁶⁰ Šír, J. a kol. (2017). *Ruská agrese proti Ukrajině*. Vydavatelství a nakladatelství Karolinum. s. 122-124. [cit. 2023-02-05] ISBN 978-80-246-3711-2. Dostupné z: https://play.google.com/store/books/details/Jan_%C5%A0%C3%ADr_a_kol_Rusk%C3%A1_agrese_proti_Ukrajin%C4%9B?id=5QdQDwAAQBAJ

¹⁶¹ MUZYKA, Konrad. *Russian Forces in the Western Military District* [online]. CNA, 6/28/2021 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://www.cna.org/reports/2021/06/Russian-Forces-in-the-Western-Military-District.pdf>

proti státům NATO. Velká vojensko-strategická cvičení jako např. ZÁPAD 2017 odhalují, jakým způsobem by ruské ozbrojené síly vedly případný konflikt s aliancí.¹⁶²

Vysoká vojenská přítomnost ve vodách Černého moře má vytvářet psychologický tlak a odstrašit NATO od vojenských akcí. Zejména v dobách, kdy se v Černém moři objeví plavidla NATO, se Ruská federace snaží co nejvíce demonstrovat svoji sílu. Ruské ministerstvo obrany také avizovalo, že jakékoli vojenské aktivity NATO bude důkladně monitorovat, včetně společných námořních cvičení.¹⁶³ V létě roku 2021 pořádalo NATO v oblasti Černého moře řadu cvičení, která byla označena za provokativní. Náměstek ruského ministra zahraničí S. Rjabakov varoval „každého, kdo pod heslem svobodné plavby narušuje státní hranice Ruské federace.“¹⁶⁴ Ve svém prohlášení dokonce zmínil „bombardování cílů NATO“.¹⁶⁵

Dominance v Černém moři má pro ruské strategické cíle (stanovené Vojenskou doktrínou Ruské federace) zcela zásadní geopolitický význam. Vytvářejí tím trhlinu mezi potenciálními partnery a členy Severoatlantické aliance – Ukrajinou a Gruzii. Černé moře je důležité i jako přístupová brána do Středomoří. To je v zásadě ovládáno převážně námořními silami NATO, přesto by tímto směrem mohlo směřovat diplomatické úsilí Moskvy. Potenciálními partnery by mohly být Egypt, Lybie, Turecko nebo Izrael.¹⁶⁶ Například od roku 2014 se Ruská federace podílí na vyzbrojování egyptských ozbrojených sil. Nákupy zahrnují vojenskou techniku, jako jsou stíhací letouny, bojové helikoptéry nebo vzdušný obranný systém.¹⁶⁷ Na konci roku 2021,

¹⁶² BRAUSS, Heinrich a András RÁCZ. Russia's Strategic Interests and Actions in the Baltic Region. German Council on Foreign Relations [online]. Berlín: German Council on Foreign Relations, Jan 07, 2021 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://dgap.org/en/research/publications/russias-strategic-interests-and-actions-baltic-region#2.2>

¹⁶³ E. HOWARD, Glen a Matthew CZEKAJ, ed. *RUSSIA'S MILITARY STRATEGY AND DOCTRINE* [online]. Washington, DC: The Jamestown Foundation, February 2019. s. 44. [cit. 2023-02-5]. ISBN 978-0-9986660-1-3. Dostupné z: <https://jamestown.org/product/russias-military-strategy-and-doctrine/>

¹⁶⁴ GEHRKE, Joel. Russia warns of 'a real conflict' with NATO over Black Sea naval exercises. *Washington Examiner* [online]. Washington Examiner, 2023, June 24, 2021 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.washingtonexaminer.com/policy/defense-national-security/russia-nato-black-sea-naval-exercises>

¹⁶⁵ GEHRKE, Joel. Russia warns of 'a real conflict' with NATO over Black Sea naval exercises. *Washington Examiner* [online]. Washington Examiner, 2023, June 24, 2021 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.washingtonexaminer.com/policy/defense-national-security/russia-nato-black-sea-naval-exercises>

¹⁶⁶ STRONSKI, Paul. What is Russia doing in the Black sea? *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. Carnegie Endowment for International Peace, c2023, May 20, 2021. [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://carnegieendowment.org/2021/05/20/what-is-russia-doing-in-black-sea-pub-84549>

¹⁶⁷ AL-ANANI, Khalil. Growing Relations between Egypt and Russia: Strategic Alliance or Marriage of Convenience?. *Arab Center Washington DC* [online]. Arab Center Washington DC, c2023, Sep 27,

po podepsání spolupráce mezi ruským a egyptským ministrem obrany, zahájilo námořnictvo obou států společné vojenské cvičení.¹⁶⁸

Úsilí ruské zahraniční politiky směřuje také na balkánské státy, které představují pro Ruskou federaci klíčový geopolitický region, kde se snaží obnovit ztracený vliv Sovětského svazu a narušit západní evropskou sjednocenost. Tyto snahy se projevily v roce 2016 při neúspěšném pokusu o převrat v Černé Hoře, na kterém se podílely polovojenské jednotky, jež se účastnily bojů na východě Ukrajiny. Cílem bylo nastolení proruského režimu a ukončení jeho potenciálního vstupu do NATO.

Ruská federace také soustředí své zahraničně politické snahy do spojení se Srbskem. Pro Srbsko je Ruská federace naopak významným strategickým partnerem, který sdílí negativní postoj k otázce uznání nezávislosti Kosova. Takováto deklarace by pro Ruskou federaci znamenala, že uznává vojenskou intervenci NATO vůči Jugoslávii jako legitimní. Nevýhodná by pro Ruskou federaci byla i jakákoli dohoda mezi Srbskem a Kosovem, jelikož usmířením těchto dvou států by se Srbsko mohlo přeorientovat ke vstupu do EU a členství v NATO.¹⁶⁹

Pro ruské vojenskostrategické postupy v regionu východní a severní Evropy je ve vojenské doktríně zcela zásadní ustanovení o „ochraně ruských občanů“. Podle analytiků se jedná spíše o ustanovení poskytující záminku k vytváření tlaku a případné anektování postsovětských území. V. Putin tuto záminku použil i po anexi Krymu. Ve svém projevu pro Státní dumu řekl: *„Doufali jsme, že ruští občané a rusky mluvící obyvatelé na Ukrajině, zejména na jejím jihovýchodě a na Krymu, budou žít*

2021 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://arabcenterdc.org/resource/growing-relations-between-egypt-and-russia-strategic-alliance-or-marriage-of-convenience/>

¹⁶⁸ BECHEV, Dimitar. What's Behind the Partnership between Russia and Egypt?. *The Tahrir Institute for Middle East Policy* [online]. Washington, DC: The Tahrir Institute for Middle East Policy, c2023, 12/17/2021 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://timep.org/commentary/analysis/whats-behind-the-partnership-between-russia-and-egypt/>

¹⁶⁹ HAJDARI, Rina. Western Balkans as Russia's New Anti-Western Playground. *Ústav mezinárodních vztahů – Expertise to impact* [online]. Institute of international relations Prague, c2023, 26. 7. 2018 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/western-balkans-as-russia-s-new-anti-western-playground-2>

*v přátelském, demokratickém a civilizovaném státě, který bude chránit jejich práva v souladu s normami mezinárodního práva. Takto se však situace nevyvíjela.“*¹⁷⁰

Podobnému ohrožení čelí i státy baltského regionu, jako je Estonsko, Lotyšsko a Litva. Podle tajných služeb těchto států pořádá Ruská federace řadu hybridních kampaní zaměřených na rusky mluvící obyvatelstvo v Pobaltí. Jejich cílem je převážně posílení ruských komunit a prezentování pobaltských států jako nedemokratických, které potlačují práva rusky mluvících obyvatel. Zároveň se ve společnosti snaží vytvářet atmosféru namířenou proti Rusku a vykreslují Ruskou federaci jako oběť mezinárodní agrese. Všemi těmito aspekty orientují ruské menšiny prokremelským směrem. Dá se předpokládat, že jedním z možných vývoju hybridních kampaní bude „ukrajinský“ či „gruzínský scénář“, kdy Ruská federace prezentovala „rusky mluvící menšiny“ jako utlačované. Přesto je vojenská intervence do těchto států velmi spekulativní a mnozí odborníci se na ní neshodují.¹⁷¹

Region Baltského moře sám o sobě není nijak zmíněn ve vojenské doktríně, ovšem najdeme zde ustanovení, která se k němu vztahují. Jedná se o „*budování sil organizace Severoatlantické smlouvy NATO (...), přiblížení vojenské infrastruktury členských zemí NATO k hranicím Ruské federace*“ nebo nebezpečí „*rozміstění (budování) strategické protiraketové obrany*“. Jako hrozbu považuje vojenská doktrína v návaznosti na Pobaltí „*demonstrace vojenské síly při cvičení na území států sousedících s Ruskou federací a s jejími spojenci.*“¹⁷²

Hlavní úkoly vojenské politiky (nepřímo i pro oblast Baltského moře) vycházejí z rozhodnutí ruského prezidenta V. Putina, která jsou v souladu s vojenskou doktrínou a Strategií pro národní bezpečnost Ruské federace.¹⁷³ V roce 2017 byla pro pracovní potřeby Evropského parlamentu zpracována vzájemná analýza těchto dvou

¹⁷⁰ Address by President of the Russian Federation. *President of Russia* [online]. The Kremlin, Moscow: Presidential Executive Office, 2023, March 18, 2014 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <http://en.kremlin.ru/catalog/regions/CR/events/20603>

¹⁷¹ FRASZKA, Bartosz. Baltic States Versus Russian Hybrid Threats. *Warsaw Institute* [online]. Warsaw Institute, c2022, 26 October 2020 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://warsawinstitute.org/baltic-states-versus-russian-hybrid-threats/>

¹⁷² E. HOWARD, Glen a Matthew CZEKAJ, ed. *RUSSIA'S MILITARY STRATEGY AND DOCTRINE* [online]. Washington, DC: The Jamestown Foundation, February 2019. s. 109-110. [cit. 2023-02-07]. ISBN 978-0-9986660-1-3. Dostupné z: <https://jamestown.org/product/russias-military-strategy-and-doctrine/>

¹⁷³ *Vojenská doktrína Ruské federace z roku 2014* [online]. President of Russia, Presidential Executive Office, 2014 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <http://kremlin.ru/acts/news/47334>

bezpečnostních strategických dokumentů. Podle analýzy oba dokumenty vnímají západní státy (včetně NATO) jako aktéry, kteří ohrožují ruské národní zájmy a údajně vytváří bezpečnostně nepříznivou situaci pro Ruskou federaci. Z dokumentů lze vyčíst, že ruská zahraniční politika vnímá možné využití vojenské síly za účelem zvrácení této tendence jako legitimní.¹⁷⁴ Podle české vojenské rozvědky se tato politická vůle využít ozbrojené síly projevila právě při anektování Krymu.¹⁷⁵

3.3. Modernizace ruských ozbrojených sil

Ruské ozbrojené síly dlouhodobě pokračují v rozsáhlé modernizaci. Podle detailní studie ruských vojenských cvičení mezi lety 2009 a 2017 došlo k výrazné reformaci armády – co se celkové bojové síly týká.¹⁷⁶ Z dostupných dat můžeme vyčíst, že v letech 2014 a 2015 došlo i k personálnímu posílení. Vzrůst byl až o 15 % z 1 287 000 na 1 490 000 příslušníků ruských ozbrojených sil (včetně rezerv).¹⁷⁷ Zásadním způsobem stoupl také podíl ruského HDP investovaného do armády. Zatímco v roce 2011 tvořily vojenské výdaje 3,4 %, v roce 2016 se jednalo o (historicky nejvíc) 5,4 %.¹⁷⁸

Ruské investice do ozbrojených sil směřují převážně do vojenské techniky. V souvislosti s konceptem „globálního úderu“, který je v doktríně z roku 2014 zmiňován, ruská strana rozvíjí ve velké míře strategické konvenční zbraně. Vývoj se týká také raketových systémů, střel i nekonvenčních zbraní – jaderného arzenálu. To dokládají například časté schůze prezidenta V. Putina se zástupci obranného průmyslu, během kterých probírají témata modernizace této oblasti.¹⁷⁹

¹⁷⁴ FACON, Isabelle. *Russia's national security strategy and military doctrine and their implications for the EU* [online]. In: European Union, January 2017 [cit. 2023-02-09]. ISBN 978-92-846-0583-5. Dostupné z: doi: 10.2861/635490

¹⁷⁵ Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2014 [online]. Vojenské zpravodajství [cit. 2023-01-16]. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zpráva-2014.pdf>

¹⁷⁶ BRAUSS, Heinrich a András RÁCZ. *Russia's Strategic Interests and Actions in the Baltic Region*. German Council on Foreign Relations [online]. Berlín: German Council on Foreign Relations, Jan 07, 2021 [cit. 2023-01-26]. Dostupné z: <https://dgap.org/en/research/publications/russias-strategic-interests-and-actions-baltic-region#2.2>

¹⁷⁷ *Russia Military Size 1992-2023. Macrotrends* [online]. Macrotrends, c2010-2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.macrotrends.net/countries/RUS/russia/military-army-size>

¹⁷⁸ *Military expenditure (% of GDP) - Russian Federation. Data World Bank* [online]. The World Bank Group, c2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?locations=RU>

¹⁷⁹ Search results: defence industry representatives. *President of Russia* [online]. Moscow: Presidential Executive Office, 2023, [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <http://en.kremlin.ru/search?query=defence+industry+representatives>

V prosinci roku 2019 se V. Putin účastnil zasedání Rady ministerstva obrany a zhodnotil plnění cílů modernizace. „Podíl moderních zbraní v jaderné triádě dosáhl 82 %. Nejnovější balistické střely s hypersonickým klouzavým vozidlem Avangard (HGV) jsou dodávány strategickým raketovým silám. Tato zbraň budoucnosti může proniknout jak stávajícími, tak všemi budoucími systémy protiraketové obrany.“¹⁸⁰ Zároveň dodal, že hlavním cílem do příštího roku (2020) je, aby podíl moderních zbraní a techniky v ruských ozbrojených silách tvořil 70 %.¹⁸¹

Ačkoli se může zdát takto masivní a konzistentní modernizace jakkoli impozantní, je potřeba na ni nahlížet v kontextu celkového vývoje ruské armády od rozpadu Sovětského svazu. Během vlády prezidenta B. Jelcina byla ruská armáda výrazně podfinancovaná a její rozpočet klesl až k téměř 20 miliardám dolarů¹⁸² (2,7 % HDP¹⁸³). Teprve až se vzrůstající ekonomikou Ruska a prezidentstvím V. Putina se podařilo dostatečně zafinancovat armádu (zajímavostí je, že za B. Jelcina byl průměrný podíl HDP 3,8%, což je více, než během prvního prezidentství V. Putina¹⁸⁴). Velké investice do nových zbraní by se tedy ani tak moc nedaly označit za „modernizaci“, jako spíše za „remilitarizaci“.¹⁸⁵

Pozornost je potřeba upřít i na personální otázku ruských ozbrojených sil. Jak z výše uvedených údajů vyplývá, oficiální čísla uváděla přes milion obsazených míst, odborníci přesto odhadují, že realita je jiná a počet vojáků je nižší. Některé

¹⁸⁰ Defence Ministry Board meeting. *President of Russia* [online]. Moscow: Presidential Executive Office, 2023, December 24, 2019 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/62401>

¹⁸¹ Defence Ministry Board meeting. *President of Russia* [online]. Moscow: Presidential Executive Office, 2023, December 24, 2019 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/62401>

¹⁸² SINOVETS, Polina, RENZ, Bettina. Russia's 2014 Military Doctrine and beyond: threat perceptions, capabilities and ambitions. *Research Paper* [online]. Rome: Research Division – NATO Defense College, July 2015, s. 6. [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: https://www.academia.edu/33158810/Russias_2014_Military_Doctrine_and_beyond_threat_perceptions_capabilities_and_ambitions

¹⁸³ Military expenditure (% of GDP) - Russian Federation. *Data World Bank* [online]. The World Bank Group, c2023 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?locations=RU>

¹⁸⁴ Military expenditure (% of GDP) - Russian Federation. *Data World Bank* [online]. The World Bank Group, c2023 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?locations=RU>

¹⁸⁵ SINOVETS, Polina, RENZ, Bettina. Russia's 2014 Military Doctrine and beyond: threat perceptions, capabilities and ambitions. *Research Paper* [online]. Rome: Research Division – NATO Defense College, July 2015, s. 6. [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: https://www.academia.edu/33158810/Russias_2014_Military_Doctrine_and_beyond_threat_perceptions_capabilities_and_ambitions

odhady se pohybovaly kolem 700 000 vojáků (2020). Největší prioritou je po personální stránce profesionalizace armádního sboru, což vyžaduje i strategie „aktivní obrany“. Cíle v počtu profesionálních vojáků se dlouhodobě nedaří naplnit. V roce 2017 byl plánovaný počet profesionálů stanoven na 425 000. Do roku 2025 Kreml plánuje disponovat 476 000 profesionálními vojáky.¹⁸⁶ Armádu se tak zcela nedaří přetřansformovat z branecké na profesionální.

Nedostatečná profesionalizace armády tvoří i velké rozdíly mezi jednotlivými složkami. Zatímco profesionálové plní z velké části technicky náročné úkoly (raketová vojska, vzdušné síly), pozemní vojska jsou převážně tvořena braneckou silou (až na pár profesionálních útvarů – Spetsnaz, výsadkové jednotky, námořní pěchota, ...).¹⁸⁷ Problémy s braneckou armádou se implikovaly i do anexe Krymu, kde z velké části operovaly pouze malé elitní jednotky.¹⁸⁸

¹⁸⁶ BOWEN, Andrew S. Russian Armed Forces: Military Modernization and Reforms. *Congressional Research Service* [online]. Congressional Research Service, July 20, 2020 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF11603>

¹⁸⁷ BOWEN, Andrew S. Russian Armed Forces: Military Modernization and Reforms. *Congressional Research Service* [online]. Congressional Research Service, July 20, 2020 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF11603>

¹⁸⁸ SINOVETS, Polina, RENZ, Bettina. Russia's 2014 Military Doctrine and beyond: threat perceptions, capabilities and ambitions. *Research Paper* [online]. Rome: Research Division – NATO Defense College, July 2015, s. 7. [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: https://www.academia.edu/33158810/Russias_2014_Military_Doctrine_and_beyond_threat_perceptions_capabilities_and_ambitions

Závěr

System bezpečnostně strategických dokumentů je zcela zřejmě provázán a v případě jejich hodnocení na ně nelze pohlížet jako na samostatné dokumenty. Brát v úvahu musíme zahraniční i domácí vývoj, jakožto i výchozí či navazující dokumenty (včetně možnosti existence tajných dodatků).

Po prozkoumání oblasti problematiky jsem uvážil, že Vojenské doktríny Ruské federace odpovídají vyvíjející se aplikované bezpečnostní kultuře. Zvláštností je ovšem transformace bezpečnostní kultury. Zatímco před rokem 2014 můžeme postoj k zahraničním otázkám označit za multilaterální, s příchodem nové vojenské doktríny se Ruská federace definitivně vzdává snah o spolupráci se západem a naznačuje unilaterální postoj. Přesto je potřeba podotknout její diplomatická jednání na alternativních mezinárodních polích. Odkaz na multilaterální spolupráci můžeme nalézt i ve Strategii národní bezpečnosti z roku 2015 a ve zdůrazňování role mezinárodního společenství.

V čem zůstává ruská bezpečnostní kultura nezměněna, jsou její nástroje. Usoudil jsem, že ačkoli jsme svědky hybridních kampaní, kterými se Ruská federace snaží eliminovat hrozby (např. odklonění rozhovorů s EU podporou proruského kandidáta V. Janukovyče na Ukrajině), její bezpečnostní dokumenty a oficiální rétorika převážně deklarují preemptivní úder. Ty jsou jako součást strategie aktivní obrany dle dostupných zdrojů zcela zásadní pro Vojenskou doktrínu Ruské federace. Plnění takovýchto úderů je ale velmi diskutabilní a spíše můžeme říci, že Ruská federace upřednostňuje působení hybridních kampaní a její „soft power“. Takovéto nástroje sice nejsou v doktríně přímo uvedeny, nicméně je možné nalézt velmi obecné náznaky v ustanoveních např. o informační válce.

Po rozboru bezpečnostních dokumentů je zcela patrné, že jako největší hrozbu vnímá Ruská federace rozšiřování NATO. Aliance zaujímá v dokumentech pozici hrozby již dlouhodobě a mnohá ustanovení v rámci celé doktríny na ni odkazují. Na základě toho zřejmě není překvapením, že ruské vojenské aktivity, které můžeme pozorovat ve WMD, reagují převážně na tuto hrozbu. Sekuritizace ve vztahu k západu plyne zřejmě z geopolitického původu Ruské federace.

Jako vážnou bezpečnostní otázku, která má potenciál v dlouhodobé perspektivě eskalovat, vnímám ruský postoj ke státům, které nejsou součástí NATO

a leží v postsovětském regionu – Bělorusko, Ukrajina, Moldavsko, státy bývalé Jugoslávie, ale i státy na Skandinávském poloostrově.¹⁸⁹ Na základě této práce se domnívám, že se v těchto státech dá předvídat vyšší působení hybridních kampaní (včetně těch vojenských), které bude mít za cíl jejich proruské přeorientování.

V čem plnění vojenské doktríny výrazně zaostává, jsou ustanovení o modernizaci ruských ozbrojených sil. Jejich reorganizace na profesionální armádu je přitom základní podmínkou pro plnění klíčových ustanovení, která se týkají strategie aktivní obrany. Jako páteří ovšem pro Ruskou federaci můžeme označit raketová vojska (včetně strategických zbraní), jejichž masivní modernizace je výrazně napřed.

Osobně se domnívám, že v nadcházejících letech bude vývoj ruské bezpečnostní kultury podobného charakteru. Možná je revize současných ruských bezpečnostních dokumentů, ve kterých bude klíčové posílení trendu současné ruské vojenské politiky – zdůraznění ustanovení o hrozbě vycházející z NATO a na to navazující ustanovení, aplikující strategii aktivní obrany. Dále ustanovení o ochraně obyvatelstva a přesměrování zahraniční vojenské spolupráce. V této oblasti shledávám potenciál ve spolupráci s Čínskou lidovou republikou. Podtrhnutá by byla zřejmě i ustanovení o modernizaci z důvodu jejího nedostatečného plnění a v reakci na zvyšující se hrozbu ze strany NATO.

¹⁸⁹ Práce byla psaná v únoru 2023, kdy Švédsko a Finsko nebyly součástí NATO (poznámka autora).

Seznam použité literatury

MONOGRAFIE

E. HOWARD, Glen a Matthew CZEKAJ, ed. *RUSSIA'S MILITARY STRATEGY AND DOCTRINE* [online]. Washington, DC: The Jamestown Foundation, February 2019. ISBN 978-0-9986660-1-3. Dostupné z: <https://jamestown.org/product/russias-military-strategy-and-doctrine/>

EICHLER, J.; TICHÝ, L. *USA a Ruská federace – komparace z pohledu bezpečnostní a strategické kultury* [online]. Praha: Ústav mezinárodních vztahů Praha, 2013, ISBN-978-80-87558-16-4. Dostupné z: https://books.google.cz/books/about/USA_a_Rusk%C3%A1_federace.html?id=v32EBwAAQBAJ&redir_esc=y

GALATÍK, Vlastimil, Antonín KRÁSNÝ a Karel ZETOCHA, ed. *Vojenská strategie*. [online] Praha: Ministerstvo obrany ČR – Prezentační a informační centrum, 2008. ISBN 978-80-7278-475-2. Dostupné z: <https://adoc.pub/vojenska-strategie-univerzita-obrany-ustav-strategickych-stu.html>

HOLÝ, Petr. In: *Válka na Ukrajině: kontext*. Praha: Gnóm! - Jakub Němeček, 2022, ISBN 978-80-88299-21-9.

Hvíždala, K. (2016). *Evropa, Rusko, teroristé a běženci*. Nakladatelství a vydavatelství MLADÁ FRONTA. ISBN 978-80-204-4061-7

KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. 6. rev. vyd. Praha: Ekopress, 2021, ISBN 978-80-87865-63-7.

Šír, J. a kol. (2017). *Ruská agrese proti Ukrajině*. Vydavatelství a nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3711-2. Dostupné z: https://play.google.com/store/books/details/Jan_%C5%A0%C3%ADr_a_kol_Rusk%C3%A1_agrese_proti_Ukrajin%C4%9B?id=5QdQDwAAQBAJ

Waisová, Š. a kol. (2003). *Bezpečnost a strategie. Východiska – Stav – Perspektivy*. Pelhřimov: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 80-86473-46-5.

ZEMAN, P. *Česká bezpečnostní terminologie – Výklad základních pojmů*. [online]. Brno: Vydavatelství a nakladatelství Masarykova univerzita Brno, 2002, ISBN 80-210-3037-2. Dostupné z: <https://www.zadani-seminarky.cz/studijni-material/ceska-bezpecnostni-terminologie-vyklad-zakladnich-pojmu/9571>

ČASOPISECKÉ ČLÁNKY

PIETKIEWICZ, Dr. Michał. The Military Doctrine of the Russian Federation. Polish Political Science Yearbook [online]. 2018/09/30, 2018(3), ISSN 0208-7375. Dostupné z: doi:10.15804/ppsy2018314

WEBOVÉ STRÁNKY A ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Address by President of the Russian Federation. *President of Russia* [online]. The Kremlin, Moscow: Presidential Executive Office, 2023, March 18, 2014, Dostupné z: <http://en.kremlin.ru/catalog/regions/CR/events/20603>

AL-ANANI, Khalil. Growing Relations between Egypt and Russia: Strategic Alliance or Marriage of Convenience?. *Arab Center Washington DC* [online]. Arab Center Washington DC, c2023, Sep 27, 2021, Dostupné z: <https://arabcenterdc.org/resource/growing-relations-between-egypt-and-russia-strategic-alliance-or-marriage-of-convenience/>

ALDERSHOFF, Willem. Russian analysts: Nord Stream 2 is no commercial project. *The Financial Times* [online]. The Financial Times, 2023, NOVEMBER 30 2018, Dostupné z: <https://www.ft.com/content/fc359642-e818-11e8-8a85-04b8afea6ea3>

At UN, Moldovan President Reiterates Call For Russian Troop Withdrawal. In: *Radio Free Europe/Radio Liberty* [online]. RFE/RL, c2023, September 22, 2021, Dostupné z: <https://www.rferl.org/a/moldova-russian-troop-withdrawal/31473470.html>

Azovské moře: Nové ohnisko napětí v evropském okolí. *Ústav mezinárodních vztahů – Expertise to impact* [online]. Institute of international relations Prague, c2023, 5. 12. 2018, Dostupné z: <https://www.iir.cz/azovske-more-nove-ohnisko-napeti-v-evropskem-okoli>

Baltic Fleet monitors Baltops 2020 exercise. *TASS Russian news agency* [online]. TASS, Russian news agency, 8 JUN 2020, Dostupné z: <https://tass.com/defense/1165427>

BARROS, George. BELARUS WARNING UPDATE: MULTIPLE RUSSIAN MILITARY EXERCISES OCCURRING IN THE WESTERN MILITARY DISTRICT, BELARUS, AND MOLDOVA. In: *INSTITUTE FOR THE STUDY OF WAR* [online]. Washington, DC: THE INSTITUTE FOR THE STUDY OF WAR, c2007 – 2023, Sep 19, 2020, Dostupné z: <https://www.understandingwar.org/backgroundunder/belarus-warning-update-multiple-russian-military-exercises-occurring-western-military>

BARROS, George. Belarus Warning Update: Russian Force Deployment to Belarus is Likely Imminent. In: *INSTITUTE FOR THE STUDY OF WAR* [online]. Institute for the Study of War,

2018, September 17, 2020, Dostupné z: <https://www.iswresearch.org/2020/09/belarus-warning-update-russian-force.html>

BARROS, George a Mason CLARK. RUSSIA'S ZAPAD-2021 EXERCISE. In: *INSTITUTE FOR THE STUDY OF WAR* [online]. Washington, DC: THE INSTITUTE FOR THE STUDY OF WAR, c2007 – 2023, Sep 17, 2021, Dostupné z: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russia%E2%80%99s-zapad-2021-exercise>

BECHEV, Dimitar. What's Behind the Partnership between Russia and Egypt?. *The Tahrir Institute for Middle East Policy* [online]. Washington, DC: The Tahrir Institute for Middle East Policy, c2023, 12/17/2021 Dostupné z: <https://timep.org/commentary/analysis/whats-behind-the-partnership-between-russia-and-egypt/>

Belarus and Russia. In: *Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Belarus* [online]. Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Belarus, c2007 – 2020, Dostupné z: <https://mfa.gov.by/en/bilateral/russia/>

Belarus leader: change constitution to prevent opposition from taking power. Reuters [online]. Reuters, c2023, September 28, 2021, Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/europe/belarus-leader-change-constitution-prevent-opposition-taking-power-2021-09-28/>

BENEŠ, Vít. Odehrává se na Ukrajině občanská válka? *Ústav mezinárodních vztahů – Expertise to impact* [online]. Institute of international relations Prague, c2023, 8. 12. 2014, Dostupné z: <https://www.iir.cz/odehrava-se-na-ukrajine-obcanska-valka>

BOWEN, Andrew S. Russian Armed Forces: Military Modernization and Reforms. *Congressional Research Service* [online]. Congressional Research Service, July 20, 2020, Dostupné z: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF11603>

BRAUSS, Heinrich a András RÁCZ. Russia's Strategic Interests and Actions in the Baltic Region. German Council on Foreign Relations [online]. Berlín: German Council on Foreign Relations, Jan 07, 2021, Dostupné z: <https://dgap.org/en/research/publications/russias-strategic-interests-and-actions-baltic-region#2.2>

BUCHANAN, Elizabeth. Russia's 2021 National Security Strategy: Cool Change Forecasted for the Polar Regions. *The Royal United Services Institute* [online]. The Royal United Services Institute for Defence and Security Studies, c2023, 14 July 2021. Dostupné z: <https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/russias-2021-national-security-strategy-cool-change-forecasted-polar-regions>

CARPENTER, Michael a Vlad KOBETS. What Russia Really Has in Mind for Belarus: And Why Western Leaders Must Act. *Foreign Affairs* [online]. Council on Foreign Relations, c2023, September 8, 2020, Dostupné z: https://www.foreignaffairs.com/articles/europe/2020-09-08/what-russia-really-has-mind-belarus?check_logged_in=1

Co jsou hybridní hrozby. *Centrum proti hybridním hrozbám* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, c2022. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/co-jsou-hybridni-hrozby.aspx>

COFFEY, Luke. Russia in the Black sea. *Middle East Institute* [online]. Washington D.C.: Middle East Institute, c2018, June 18, 2020, Dostupné z: <https://www.mei.edu/publications/russia-black-sea>

Cvičení NATO v Baltu se účastní 17 zemí. Rusko mezi nimi letos chybí. *iROZHLAS – spolehlivé zprávy* [online]. Český rozhlas, c1997-2023, 7. června 2015, Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/cviceni-nato-v-baltu-se-ucastni-17-zemi-rusko-mezi-nimi-letos-chybi_201506070152_mhornakova

Defence Ministry Board meeting. *President of Russia* [online]. Moscow: Presidential Executive Office, 2023, December 24, 2019, Dostupné z: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/62401>

Dmitry Medvedev signed the Military Doctrine and the Principles of State Nuclear Deterrence Policy to 2020. *President of Russia* [online]. Gorki, Moscow Region: Presidential Executive Office, 2023, February 5, 2010. Dostupné z: <http://www.en.kremlin.ru/events/president/news/6799>

DVOŘÁK, Libor. Cvičení NATO v Baltském moři vnímá Rusko jako hrozbu. *iROZHLAS – spolehlivé zprávy* [online]. Český rozhlas, c1997-2023, 11. června 2020, Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/komentare/nato-rusko-baltske-more-cviceni_2006111416_pj

DYNER, Anna Maria a Gaïdz MINASSIAN. *Russian military presence in the Eastern Partnership Countries* [online]. In: European Union, 04 July 2016, ISBN 978-92-823-9901-9. Dostupné z: doi:10.2861/673368

FACON, Isabelle. *Russia's national security strategy and military doctrine and their implications for the EU* [online]. In: European Union, January 2017. ISBN 978-92-846-0583-5. Dostupné z: doi: 10.2861/635490

FRASZKA, Bartosz. Baltic States Versus Russian Hybrid Threats. *Warsaw Institute* [online]. Warsaw Institute, c2022, 26 October 2020, Dostupné z: <https://warsawinstitute.org/baltic-states-versus-russian-hybrid-threats/>

GEHRKE, Joel. Russia warns of 'a real conflict' with NATO over Black Sea naval exercises. *Washington Examiner* [online]. Washington Examiner, 2023, June 24, 2021, Dostupné z: <https://www.washingtonexaminer.com/policy/defense-national-security/russia-nato-black-sea-naval-exercises>

GILES, Keir. The Military Doctrine of the Russian Federation 2010. *Research Review* [online]. Rome: Research Division – NATO Defense College, February 2010, Dostupné z: https://www.academia.edu/343489/The_Military_Doctrine_of_the_Russian_Federation_2010

HAJDARI, Rina. Western Balkans as Russia's New Anti-Western Playground. *Ústav mezinárodních vztahů – Expertise to impact* [online]. Institute of international relations Prague, c2023, 26. 7. 2018, Dostupné z: <https://www.iir.cz/western-balkans-as-russia-s-new-anti-western-playground-2>

HOLCOMB, Franklin. RUSSIA IN EUROPE: APRIL 30, 2016. In: *INSTITUTE FOR THE STUDY OF WAR* [online]. Washington, DC: THE INSTITUTE FOR THE STUDY OF WAR, c2007 – 2023, Apr 30, 2016, Dostupné z: <https://www.understandingwar.org/backgroundunder/russia-europe-april-30-2016>

Incident nad Baltským mořem. Stíhačku NATO zahnal Suchoj od letadla ruského ministra obrany. *iROZHLAS – spolehlivé zprávy* [online]. Český rozhlas, c1997-2023, 21. června 2017, Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/incident-nad-baltskym-morem-stihacku-nato-zahnal-suchoj-od-letadla-ruskeho_1706211158_pj

KAGAN, FREDERICK. Russian forces are now in Belarus. In: *The Hill* [online]. NEXSTAR MEDIA, c1998 - 2023 NEXSTAR MEDIA INC., 09/25/20, Dostupné z: <https://thehill.com/opinion/international/518121-russian-forces-are-now-in-belarus/>

KOFMAN, Michael a Anya FINK. *RUSSIAN MILITARY STRATEGY: CORE TENETS AND OPERATIONAL CONCEPTS* [online]. CNA, 10/19/2021. Dostupné z: <https://www.cna.org/reports/2021/10/russian-military-strategy-core-tenets-and-concepts>

KREJČÍ, Oskar. Ruské červené linie. *Argument* [online]. c2017 - 2023, 20.12.2021. Dostupné z: <https://casopisargument.cz/?p=39755>

LOIKO, Sergei L. Russia says it has a right to put nuclear weapons in Crimea. *Los Angeles Times* [online]. Los Angeles Times, c2023, DEC. 15, 2014, Dostupné z: <https://www.latimes.com/world/europe/la-fg-russia-nuclear-crimea-20141215-story.html>

MIKYSKOVÁ, Jitka. Rusko-běloruské manévry Západ 2017: obavy trvají. *Ústav mezinárodních vztahů – Expertise to impact* [online]. Institute of international relations

Prague, c2023, 19. 9. 2017, Dostupné z: <https://www.iir.cz/rusko-beloruske-manevry-zapad-2017-obavy-trvaji>

Military expenditure (% of GDP) - Russian Federation. *Data World Bank* [online]. The World Bank Group, c2023, Dostupné z:

<https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?locations=RU>

Military Reforms of the Russian Federation. *GlobalSecurity.org* [online]. GlobalSecurity.org, c2000-2023 Dostupné z: <https://www.globalsecurity.org/military/world/russia/military-reform.htm>

MUZYKA, Konrad. *Russian Forces in the Western Military District* [online]. CNA, 6/28/2021, Dostupné z: <https://www.cna.org/reports/2021/06/Russian-Forces-in-the-Western-Military-District.pdf>

NATO-Russia Council. *NATO* [online]. North Atlantic Treaty Organization, 01 Sep. 2022, Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_50091.htm

PONNIAH, Kevin. How pragmatic Finland deals with its Russian neighbour. *BBC News* [online]. BBC, c2023, 27 July 2017, Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-40731415>

Press point by the NATO Secretary General Jens Stoltenberg following the meeting of the NATO-Russia Council. In: *North Atlantic Treaty Organization* [online]. North Atlantic Treaty Organization, 26 Oct. 2017, Dostupné z:

https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_147976.htm

Путин призвал Лукашенко считаться с мнением людей. *REFORM.by* [online]. REFORM.by, c2016-2023, 27.08.2020, Dostupné z: <https://reform.by/159304-putin-prizval-lukashenko-schitatsja-s-mneniem-ljudej>

PYNNÖNIEMI, Katri a Sinikukka SAARI. Hybrid influence – lessons from Finland. *NATO Review* [online]. NATO REVIEW, 28 June 2017, Dostupné z:

<https://www.nato.int/docu/review/articles/2017/06/28/hybrid-influence-lessons-from-finland/index.html>

Relations with Russia. *NATO* [online]. North Atlantic Treaty Organization, 14 Jul. 2022, Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_50090.htm

Rusku by k obsazení Pobaltí stačily dva dny, říká Petr Pavel. *Aktuálně.cz* [online]. Economia, c1999 – 2023, 27. 5. 2015, Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/rusku->

by-k-obsazeni-pobalti-stacily-dva-dny-rika-petr-pavel/r~149ccf10047011e5b5ba0025900fea04/

Russia Defends 'Peacekeepers' the New Moldovan President Wants Out.

In: *Polygraph.info* [online]. POLYGRAPH.info, 2023, December 07, 2020, Dostupné z: <https://www.polygraph.info/a/russia-defends-peacekeepers-the-new-moldovan-president-wants-out/6742701.html>

Russia Military Size 1992-2023. *Macrotrends* [online]. Macrotrends, c2010-2023, Dostupné z: <https://www.macrotrends.net/countries/RUS/russia/military-army-size>

Russia threatens to aim nuclear missiles at Denmark ships if it joins NATO shield. *Reuters* [online]. Reuters, c2023, MARCH 22, 2015, Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-denmark-russia-idUSKBN0MI0ML20150322>

Russian Defense Ministry dismisses Baltic Fleet commander, chief of staff. *TASS Russian news agency* [online]. TASS, Russian news agency, 29 JUN 2016, Dostupné z: <https://tass.com/defense/885430>

Russian First Deputy Defense Minister Gerasimov: 'Our Response' Is Based On The 'Active Defense Strategy'; 'We Must Act Quickly' To 'Preempt The Enemy... Identify His Vulnerabilities, And Create Threats Of Unacceptable Damage To It'. *MEMRI | The Middle East Media Research Institute* [online]. The Middle East Media Research Institute, c1998-2023, March 14, 2019, Dostupné z: <https://www.memri.org/reports/russian-first-deputy-defense-minister-gerasimov-our-response-based-active-defense-strategy>

Russia's military doctrine remains defensive — Putin. *TASS Russian news agency* [online]. TASS, Russian news agency, 19 DEC 2014. Dostupné z: <https://tass.com/russia/768153>

Search results: defence industry representatives. *President of Russia* [online]. Moscow: Presidential Executive Office, 2023, Dostupné z: <http://en.kremlin.ru/search?query=defence+industry+representatives>

SINOVETS, Polina, RENZ, Bettina. Russia's 2014 Military Doctrine and beyond: threat perceptions, capabilities and ambitions. *Research Paper* [online]. Rome: Research Division – NATO Defense College, July 2015, Dostupné z: https://www.academia.edu/33158810/Russias_2014_Military_Doctrine_and_beyond_threat_perceptions_capabilities_and_ambitions

STRNAD, Vladislav. Podněstří: Hrozí další Ukrajina? *Ústav mezinárodních vztahů – Expertise to impact* [online]. Institute of international relations Prague, c2023, 6. 11. 2014, Dostupné z: <https://www.iir.cz/podnestri-hrozi-dalsi-ukrajina>

STRONSKI, Paul. What is Russia doing in the Black sea? *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. Carnegie Endowment for International Peace, c2023, May 20, 2021, Dostupné z: <https://carnegieendowment.org/2021/05/20/what-is-russia-doing-in-black-sea-pub-84549>

ŠVAMBERK, Alex a Milan MIKULECKÝ. Chystá si Rusko půdu pro taktický jaderný útok? Začínám se toho trošku bát, říká expert. In: *Novinky* [online]. Borgis, c2003-2023, 27. 4. 2022, Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-chysta-si-rusko-pudu-pro-takticky-jaderny-utok-zacinam-se-toho-trosku-bat-rika-expert-40395155>

The Defence Concept of the Republic of Poland [online]. MINISTRY OF NATIONAL DEFENCE, May 2017 [cit. 2023-01-26]. Dostupné z: <https://www.gov.pl/web/national-defence/defenceconcept-publication>

The President approved the National Security Strategy. President of Russia [online]. Gorki, Moscow Region: Presidential Executive Office, 2023, July 2, 2021. Dostupné z: <http://www.en.kremlin.ru/events/president/news/66098>

The Transnistrian Gambit: Russia in Moldova. In: *Harvard International Review* [online]. Harvard International Review, c2023, 01.MAY.2021, Dostupné z: <https://hir.harvard.edu/the-transnistrian-gambit-russia-in-moldova/>

THOMAS, Matthew. Maritime Security Issues in the Baltic Sea Region. *Foreign Policy Research Institute* [online]. Foreign Policy Research Institute, c2000-2023, July 22, 2015, Dostupné z: <https://www.fpri.org/article/2020/07/maritime-security-issues-in-the-baltic-sea-region/>

Top Nato General: Expect More Fake News From Russia. *NEWSWEEK* [online]. NEWSWEEK DIGITAL, c2023, 2/18/17, Dostupné z: <https://www.newsweek.com/nato-general-fake-news-russia-558311>

TRENIN, Dmitri. 2014: Russia's New Military Doctrine Tells It All. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. Carnegie Endowment for International Peace, c2023, 29.12.2014, Dostupné z: <https://carnegiemoscow.org/commentary/57607>

Turkey must stop meddling in other states' affairs, end support of terrorism, Russia says. *Reuters* [online]. Reuters, c2023, APRIL 4, 2016, Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-russia-syria-turkey-idUSKCN0X10XT>

V Baltském moři se údajně srazily polská a ruská ponorka. *iROZHLAS – spolehlivé zprávy* [online]. Český rozhlas, c1997-2023, 28. dubna 2016, Dostupné z:

https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/v-baltskem-mori-se-udajne-srazily-polska-a-ruska-ponorka_201604281523_kwinklerova

Vojenská doktrína Ruské federace z roku 2010 [online]. President of Russia, Presidential Executive Office, 2010. Dostupné z:

https://carnegieendowment.org/files/2010russia_military_doctrine.pdf

Vojenská doktrína Ruské federace z roku 2014 [online]. President of Russia, Presidential Executive Office, 2014. Dostupné z: <http://kremlin.ru/acts/news/47334>

ZELENKA, Petr. Je konflikt na Ukrajině „hybridní válkou“? *Ústav mezinárodních vztahů – Expertise to impact* [online]. Institute of international relations Prague, c2023, 6. 11. 2014, Dostupné z: <https://www.iir.cz/je-konflikt-na-ukrajine-hybridni-valkou>

Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2005 [online]. Vojenské zpravodajství. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2005.pdf>

Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2006 [online]. Vojenské zpravodajství. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2006.pdf>

Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2007 [online]. Vojenské zpravodajství. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2007.pdf>

Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2008 [online]. Vojenské zpravodajství. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2008.pdf>

Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2010 [online]. Vojenské zpravodajství. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2010.pdf>

Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2011 [online]. Vojenské zpravodajství. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2011.pdf>

Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2012 [online]. Vojenské zpravodajství. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2012.pdf>

Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2013 [online]. Vojenské zpravodajství. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2013.pdf>

Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2014 [online]. Vojenské zpravodajství. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2014.pdf>

Zpráva o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2015 [online]. Vojenské zpravodajství. Dostupné z: <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2015.pdf>

ZUBACHEVA, KSENIA a NIKOLAY SHEVCHENKO. How to get Russian citizenship. *Russia Beyond* [online]. TV-Novosti, c2023, MAY 29 2020, Dostupné z:
<https://www.rbth.com/lifestyle/332259-how-to-get-russian-citizenship-passport>